БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 72 (19. 743). • 1987 йил 29 март, якшанба • Баҳоси 3 тийин.

МЕҲНАТ БАЙРАМИГА ҲОЗИРЛИК

● **ТЕРМИЗ ДАРЁЧИЛАРИ.** «Владивосток» теплоходининг экипажи ленинча коммунистик шанбалик кунида Афғонистоннинг Ҳайратон портига юкни тежалган ёнилғи ҳисобидан элтиб беради. Кема экипажи дарёчилар социалистик мусобақасининг пешқадамларидан биридир. Портнинг барча ходимлари меҳнат байрамига тайёргарлик кўришга фаол қўшилдилар. Ремонтчилар 18 апрелда тежалган хом ашё ва материаллар билан ишлаб бериш мажбуриятини олдилар. Шанбаликда порт ходимларидан жами 540 дан зиёд киши қатнашади.

● **АНДИЖОН ТИКУВЧИЛАРИ.** Андижон тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси ишчиларидан А. Умрзоқова билан М. Матмусаева ленинча шанбалик кунигача беш ойлик планни бажариш мажбуриятини қабул қилдилар. 18 апрелда эса улар ўз олдиларига смена топшириғини икки баравар ошириб адо этишни мақсад қилиб қўйдилар. Илғор технология, бир қанча операцияларни қўшиб олиб бориш йўли билан жадаллаштиришга эришиш мўлжаллаб қўйилди. Пешқадам тикувчи мотористларнинг ташаббусини бутун меҳнат коллективи кенг қўллаб-қувватлади. «Қизил шанбалик» куни маҳсулотнинг ҳаммасини тежалган электр энергия ва материаллар ҳисобидан ишлаб чиқаришга қарор қилинди.

● **ГУРЛАН ШОФЁРЛАРИ.** Гурландаги 68-автотранспорт корхонасининг шофёрлари шанбалик куни буюртмачиларга салкам икки минг тонна халқ хўжалик юкларини элтиб берадилар. Бу ерда ҳозиргача тежамкорлик шахсий ҳисобига бир неча тонна ёнилғи, юзлаб сўмлик эҳтиёт қисмлар ёзиб қўйилган. Шанбаликда фақат тежалган ёнилғи билан ишлашга қарор қилинди. Шофёрлардан А. Қурбонбоев, И. Ўразметов, Ҳ. Нуримбетов ҳозирча юз литрдан бензинни тежаб қолдилар.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1987 йил 28 март куни Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг V пленуми бўлди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев «КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил январь Пленуми якунлари ва республика партия ташкилотининг қайта қуришни жадаллаштириш ҳамда кадрлар билан ишлашни такомиллаштириш соҳасидаги вазифалари» тўғрисида доклад қилди.

Доклад юзасидан музокараларда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари Т. А. Алимов, Бухоро область Вобкент районидаги Калинин номли колхоз раиси М. Наврўзова, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. Саликов, Фарғонадаги «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмасининг аппаратчиси А. А. Киселева, «Қишлоқ ҳақиқати» — «Сельская правда» газетасининг редактори А. Ғ. Мухторов, Олмалиқ шаҳар партия комитетининг биринчи секретари А. Абдувосиқов, «Тошкент» мебель ишлаб чиқариш бирлашмасининг станокчиси В. И. Таранторова, Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондони Н. И. Попов, Сурхондарё область партия комитетининг биринчи секретари С. Мамарасулов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Тошкент шаҳар Фрунзе район партия комитетининг биринчи секретари С. А. Хўжаева, «Узбекгидроэнергострой» трестининг бошқарувчиси А. К. Эргашев, Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министри С. М. Баҳромов, Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг раиси Ҳ. Алимова, Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари А. Ф. Клепиков, Хоразм область, Хонқа районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхози бригада бошлиғи Т. Раҳимов, Навоий область партия комитетининг биринчи секретари А. С. Ефимов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, Давлат агросаноат комитетининг раиси И. Ҳ. Жўрабеков, Наманган область партия комитетининг биринчи секретари Н. Р. Ражабов, Ўзбекистон ССР ички ишлар министри У. Раҳимов, Тошкентдаги машинасозлик конструкторлик бюросининг бошлиғи Ш. Воҳидов, Андижон область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Орипжонов, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти П. Қ. Ҳабибуллаев ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Муҳокама қилинган масала юзасидан пленум тегишли қарор қабул қилди.

Пленум ташкилий масалаларни кўриб чиқди. Ишдаги жиддий камчиликлари учун ўртоқ Р. Ҳ. Абдуллаева Марказий Комитет Бюроси аъзоси ва Марказий Комитет секретари вазифаларидан озод қилинди. Илгари КПСС Марказий Комитети аппаратида ишлаган ўртоқ М. Ҳ. Холмуҳамедов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси аъзоси ва Марказий Комитет секретари этиб сайланди.

Пленум ўртоқ Ш. З. Камолхўжаевни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Пропаганда ва агитация бўлимининг мудири қилиб тасдиқлади.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитетининг масъул ходимлари И. Е. Пономарев, Г. Г. Черемних ўртоқлар қатнашдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми ўз ишини тамомлади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ 1987 ЙИЛ ЯНВАРЬ ПЛЕНУМИ ЯКУНЛАРИ ВА РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ҚАЙТА ҚУРИШНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ ҲАМДА КАДРЛАР БИЛАН ИШЛАШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ СОҲАСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари

И. Б. УСМОНХЎЖАЕВ доклади

Ўртоқлар!

КПСС Марказий Комитетининг январь Пленуми мамлакатимизнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида жуда катта аҳамиятга молик воқеа бўлиб қолди. Бугун биз шу Пленумнинг якунларини кўриб чиқамиз. Пленумнинг аҳамияти аввало шундаки, у ўтмиш сабоқларини, ҳозирги даврнинг характерини ва келгуси вазифаларни ҳисобга олиб, кенг социал-сиёсий соҳада кадрлар билан ишлашни қайта қуриш ва такомиллаштириш проблемаларини очиб берди.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми қабул қилган катта, принципиал жиҳатдан муҳим қарорлар партия билан халқни қайта қуриш стратегияси ва тактикаси билан қуроллантиради, уларни тараққиётимизни ҳар томонлама жадаллаштириши лозим бўлган яна ҳам чуқур ўзгартишларни амалга оширишга, дадил чора-тадбирлар кўришга сафарбар этади. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг докладида таъкидланганидек, «Қайта қуришнинг муваффақияти кадрларимиз ўзгаришлар зарурлигини қанчалик тез ва чуқур англаб етишларига, партия йўлини қанчалик ижодий ва собитқадамлик билан ўтказишларига кўп жиҳатдан боғлиқдир».

Партия Ленин васиятларига амал қилиб, турмушимизда пайдо бўлган салбий, кризисли ҳодисаларнинг сабабларини дадил ва ошкора таҳлил қилиб, ундан ҳақиқат сабоғини чиқариб олмоқда, вужудга келган турғунлик механизмини бартараф этиш йўллари ва усулларини белгилаб бермоқда, социалистик тузум замиридаги имкониятлардан тўлароқ фойдаланиш учун шароит яратмоқда.

Пленумда ўзгарган шароитда бошқаришнинг олдинги марказлаштирилган формалари самарасиз бўлиб қолганлиги кўрсатилди, бу формалар демократик методларни, халқнинг ижодий кучларини бўғиб қўйган эди. Текисчилик тенденцияси унумли ва сифатли меҳнатдан моддий манфаатдорликнинг пасайиб кетишига олиб келди. Меҳнат ва истеъмол мезонини контрол қилиш бўшаштириб юборилганлиги оқибатида, хотиржамлик ва бошбошдоқлик вазиятида ўғрилик, порахўрлик, чайқовчилик, меҳнатсиз даромад олиш кенг кўламда илдиз отди. Бу эса майда буржуа турмуш тарзи ва майда буржуа психологияси кўринишларини келтириб чиқарди.

Бундай бузилиш республика партия ташкилотида ҳам пайдо бўлди. Сизлар КПСС XXVII съезди минбаридан Ўзбекистон Компартияси ва унинг Марказий Комитети шанига айтилган ўткир танқидни яхши эслайсизлар. Январь Пленумида Ўзбекистон кадрларнинг айниши, социалистик қонунчиликнинг бузилиши билан боғлиқ бўлган салбий жараёнлар энг хунук шаклларда пайдо бўлган регионлар қаторида яна тилга олиб ўтилди.

Бу қаттиқ, лекин адолатли баҳодир. Республика экономикасида, социал соҳасида юз берган турғунлик ва ўпирилишлар, партия турмуши ленинча нормалари ва принципларининг қўпол равишда бузилиши, ғоявий-сиёсий, меҳнат ва ахлоқий тарбиядаги оғишлар, социал адолатнинг бузилганлиги, ана шу заминда алдамчилик, қўшиб ёзиш, ўғрилик кенг авж олиб кетганлиги КПСС Марказий Комитетининг ёрдами билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленумида ва Ўзбекистон Компартияси XXI съездида очиб ташланган эди. Салбий ҳодисаларни ва уларни келтириб чиқарган сабабларни таг-томири билан тугатишга қаратилган қатъий йўл белгиланди.

Аниқланган камчиликларни ошкора танқид қилиш, аҳволни ўнглаб олиш юзасидан кўрилган кескин чоралар коммунистлар, меҳнаткашларнинг кенг қатламлари томонидан маъқулланди. Салбий ҳодисаларнинг оқибатларини бартараф этиш учун, республикада вазиятни соғломлаштириш учун қаттиқ кураш авж олдириб юборилди. Бу эса дастлабки натижаларни бермоқда. Ишлаб чиқариш ва социал турмушда партия ташкилотларининг ташкилотчилик ва сиёсий ишларида, омманинг онгида баъзи ижобий ўзгаришлар кўзга ташланиб қолди.

Шу билан бирга қилинган ишларни талабчанлик билан объектив таҳлил этиш шуни кўрсатмоқдаки, республикада яхшиланиш томон ўзгариш жуда секин бормоқда, қайта қуриш иши анча мураккаброқ, тўпланиб қолган проблемаларнинг илдизлари олдин тасаввур қилингандан анча чуқурроқ бўлиб чиқди. Ишлаб чиқариш фаолияти ва социал турмушнинг айрим участкаларида кўзга ташланган билинар-билинмас силжишлар ҳали ишнинг янги сифатини билдирмайди. Хўжалик ва маданий қурилишнинг кўп соҳаларида бир жойда депсиниб туриш, баъзи соҳаларда эса ҳатто олдин қўлга киритилган позицияларни ҳам бой бериб қўйиш давом этмоқда. Ташкилий-партиявий, идеология ишларида туб бурилиш таъминланмади.

Биз қайта қуришга нақадар чуқур киришар эканмиз, унинг миқёслари, мураккаблиги ва аҳамияти шунчалик равшан бўлиб бормоқда. Ўтмишдан қолган янги-янги ҳал этилмаган проблемалар аниқланмоқда. Бўшашувчанлик, ўзгаришларга яширинча, баъзан эса очиқдан-очиқ қаршилик кўрсатиш ҳам ўз таъсирини ўтказмоқда.

Шу сабабли биз дуч келган проблемаларни таҳлил этишга яна бир бор қайтиш, сўнгги йилларда республика партия ташкилоти олиб борган ишларни танқидий жиҳатдан қараб чиқиш, ўтмиш хатолари такрорланмаслигини гарантиялайдиган, олға томон ҳаракатимизни таъминлайдиган тадбирларни аниқроқ ва кенгроқ белгилаб олиш учун қатъий зарурат бор.

САЛБИЙ ҲОДИСАЛАРНИНГ САБАБЛАРИ ВА ХАРАКТЕРИ

Ўртоқлар! Республикада Совет ҳокимиятининг 70 йили давомида партиянинг ленинча миллий сиёсати, мамлакатимиздаги барча халқларнинг жуда катта ёрдами туфайли улкан революцион социал-иқтисодий ўзгаришлар юз берди. Республикада замонавий индустрия барпо этилди, ривожланган аграр-саноат комплекси шаклланди.

Бироқ давлат ёрдами билан амалга оширилаётган ишлаб чиқариш ва техника потенциалининг жўшқин ўсиши билан бир вақтда республикада етарли даражада зарур социал ўзгаришлар бўлмаганлигини, бу ишнинг муҳим сиёсий, ғоявий, структуравий йўналишлари унутиб қўйилганлигини назардан қочириб бўлмайди. Ўзбекистон раҳбарлари, айниқса, сўнгги йигирма йил давомида субъектив омиллар туфайли туб ички ўзгаришлар зарурлигини англаб етмадилар, социал соҳада, кадрлар сиёсатида хавфли оғишлар ва номутаносибликларга йўл қўйдилар.

Республикада моддий-техникавий база даражаси билан ижтимоий, социал етуклик даражаси ўртасида узилиш рўй берди, ишлаб чиқариш муносабатлари ишлаб чиқариш кучларининг ривожланишидан тобора ортда қолаверди.

Гап, аввало, туб миллат кишиларидан индустриал ишчилар синфининг шаклланиш жараёни секин юз берганлиги ҳақида бормоқда. Халқ хўжалигининг фан-техника тараққиётини белгилаб берадиган кўпгина тармоқлари, бутун-бутун индустриал регионлар маҳаллий аҳолининг ғоят кам иштироки билан, асосан мамлакатимиз бошқа қисмларидан ишчиларни жалб этиш ҳисобига барпо этилди ва ривожлантирилди.

На республика партия раҳбарлари, на ижтимоий-иқтисодий илм-фан бу проблемаларни таҳлил этди. Бунинг устига ишларнинг ҳақиқий аҳволи турли асоссиз хулосалар ўзбошимчалик билан юлиб олинган статистика йўли билан бузиб ва бўяб кўрсатилди. Ҳолбуки маданиятнинг ривожланиши, тараққиёт, омма сиёсий онгининг ўсиши жамият авангарди — социализмнинг социал негизи, асосий ишлаб чиқарувчи кучлари, илғор идеологияни тарқатувчи — ишчилар синфининг аҳволига ҳал қилувчи даражада боғлиқ эканлиги яхши маълум.

Марксизм-ленинизмнинг мана шу асосий қоидаси унутиб қўйилганлиги шунга олиб келдики, ишлаб чиқаришнинг моддий омиллари шахс, инсон омилидан анча ўзиб кетди. Жамиятшунослик фани ҳам бу проблемаларни сезмади.

Республикада аҳоли социал структурасининг ривожланишидаги бузилиш, миграция жараёнларининг сустлиги, ишлаб чиқариш-техника потенциали қувватидан тўла фойдаланмаслик ва унинг самаралари камайиб кетганлиги ижтимоий ишлаб чиқаришга жалб этилмаган меҳнатга лаёқатли аҳолининг анча кўпайганлиги, мутахассисларнинг профессионал тайёргарлиги ва малакаси даражасининг пастлиги каби ҳодисалар экономистлар, философлар, социологларнинг эътиборидан четда қолиб кетди.

Фан турмушнинг реал проблемаларидан, партиявий раҳбарлик практикаси эса социалистик қурилиш илмий асосларидан ажралиб қолди, бу эса асоссиз равишда буйруқбозлик, ўзбошимчалик билан қарорлар қабул қилишга, орзу-истакларни ҳақиқат қилиб кўрсатишга уринишга олиб келди.

Социалистик ўзгартишларнинг характерини енгилтаклик билан, кўпинча истеъмолчилик нуқтаи назаридан тасаввур этиш сўзсиз равишда шунга олиб келдики, раҳбар партия, совет, хўжалик кадрларининг анчагина қисмида вужудга келтирилган ишлаб чиқариш потенциалидан самарали фойдаланиш учун масъулият тобора камайиб, тайёрга айёрлик ва маҳаллийчилик кайфиятлари пайдо бўла бошлади.

Партия ва давлат интизоми бўшашиб кетди, кадрларга нисбатан талабчанлик ва контрол пасайди, қариндош-уруғчилик ва юртдошлик алоқалари, бир-бирини қўллаб-қувватлаш авж олди. Социалистик мулкни ўғирлаш, порахўрлик кенг тарқалди. Юксак ишонч билдириб, катта ваколат бериб қўйилган партия, совет, давлат, хўжалик органларининг ходимлари бузилиш ва порахўрлик йўлига кириб кетдилар.

Бу ҳодисаларнинг характери ва кўламлари сизларга яхши маълум. Партия ва совет ходимлари ўғрилик ва порахўрлик қилганлари учун жиноий жавобгарликка тортилди. Улар орасида республика Министрлар Советининг собиқ раиси, Компартия Марказий Комитетининг собиқ иккинчи секретари, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг собиқ ўринбосари, область партия комитетларининг бешта собиқ биринчи секретари, область ижроия комитетининг собиқ раиси, бир қанча собиқ министрлар бор. Бундай фактларнинг ҳар бири умуман партияга, Совет ҳокимиятига доғ туширади.

Кадрларни кўплаб алмаштириш, кўп сонли порахўр мансабдор шахсларнинг, шу жумладан, энг юқори лавозимларни эгаллаб келган шахсларнинг қаттиқ жавобгарликка тортилганлиги — сабабларни эмас, фақат оқибатларни тугатишдир.

Айнан шу сабабли бугун қатъий қайта қуриш ва кадрлар билан ишлаш жараёнларининг моҳиятига чуқур кириб бориш, ҳамма соҳаларни — ишлаб чиқариш, социал, идеология, ташкилий-партиявий соҳаларни қамраб олиш жуда муҳимдир.

(Давоми иккинчи бетда).

21 ИЮНЬ — МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРГА САЙЛОВЛАР КУНИ

СССР иттифоқдош республикалари конституцияларининг ҳамда «Халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайловлар тўғрисида»ги қонунларнинг тегишли моддаларига мувофиқ, иттифоқдош республикалар Олий Советларининг Президиумлари 1987 йил 21 июнь якшанба куни РСФСР, Украина ССР, Белоруссия ССР, Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Грузия ССР, Озарбайжон ССР, Литва ССР, Молдавия ССР, Латвия ССР, Қирғизистон ССР, Тожикистон ССР, Арманистон ССР, Туркманистон ССР ва Эстония ССР халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайловларни тайинлаш тўғрисида фармонлар қабул қилди.

Республикалар Олий Советларининг Президиумлари халқ депутатлари айрим маҳаллий Советларига сайловларни тажриба тариқасида кўп мандатли сайлов округлари бўйича ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Автоном республикалар давлат ҳокимиятининг маҳаллий органларига ўтказиладиган сайловлар ҳам 21 июнга тайинланди.

Россия Федерацияси ва бошқа иттифоқдош республикалар Олий Советлари Президиумларининг фармонларига мувофиқ район, (шаҳар) халқ судларига халқ судьяларини сайлаш ҳам 1987 йил 21 июнга тайинланди.

Апрель-май ойларида район (шаҳар) халқ судлари халқ маслаҳатчиларининг сайлови бўлиб ўтади.

(ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

СССР Олий Совети Президиуми ўртоқ Виктор Васильевич **Найденов**ни СССР Давлат бош арбитри этиб тайинлади.

(ТАСС).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЙИГИРМАНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРИГА САЙЛОВЛАРНИ БЕЛГИЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўн тўққизинчи чақириқ Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советлари ваколатларининг муддати ўтиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Конституциясининг 83-моддасига, «Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайловлар тўғрисида» Ўзбекистон ССР Қонунининг 13-моддасига мувофиқ, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Йигирманчи чақириқ Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайлов 1987 йил 21 июнь якшанба кунига белгилансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Р. НИШОНОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1987 йил 27 март.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН ССР РАЙОН (ШАҲАР) ХАЛҚ СУДЛАРИНИНГ ХАЛҚ СУДЬЯЛАРИ САЙЛОВИНИ БЕЛГИЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР район (шаҳар) халқ судлари халқ судьяларининг ваколат муддати тугаётганлиги муносабати билан Ўзбекистон ССР Конституциясининг 163-моддасига ҳамда «Ўзбекистон ССР район (шаҳар) халқ судларини сайлаш тўғрисида» Ўзбекистон ССР Қонунининг 15-моддасига мувофиқ, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўзбекистон ССР район (шаҳар) халқ судларининг халқ судьяларини сайлаш 1987 йил 21 июнь якшанба кунига белгилансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Р. НИШОНОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1987 йил 27 март.

Орбитадан янгиликлар

Учишни бошқариш маркази, 28 март. (ТАСС). 1987 йил 3 март куни Ер атрофи орбитасига чиқарилган «Прогресс—28» автомат транспорт кемасининг парвози ниҳоясига етди.

Бугун бошқариш марказидан берилган командаларга мувофиқ юк кемаси фазода мўлжал олдирилди, сўнгра Москва вақти билан соат 5 дан 59 минут ўтганида унинг мотор қурилмаси ишга солинди. Тормозлаш натижасида «Прогресс—28» кемаси пастлаш траекториясига ўтиб, атмосферанинг зич қатламларига кирди ва йўқ бўлиб кетди.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ 1987 ЙИЛ ЯНВАРЬ ПЛЕНУМИ ЯКУНЛАРИ ВА РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ҚАЙТА ҚУРИШНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ ҲАМДА КАДРЛАР БИЛАН ИШЛАШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ СОҲАСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИ

ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ИНТЕНСИВЛАШ — ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ АСОСИЙ ВАЗИФАСИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Ўртоқлар! Партия XXVII съезди қарорлари асосида социал-иқтисодий ривожланишни жадаллаштиришнинг аниқ мақсадга йўналтирилган программаси ишлаб чиқилган. Бизнинг вазифамиз бутун республика партия ташкилотини барча меҳнаткашларини, белгиланган режаларни амалга оширишга, қайта қуриш учун актив курашга сафарбар этишдан иборат. Экономиканинг ривожланишидаги нохуш тенденцияларни ўзгартириш, консерватив кайфиятларни, маҳкамачилик ва маҳаллийчилик ёндашувларини тугатиш, бутун халқ хўжалиги самарадорлигини кескин ошириш лозим бўлади.

КПСС Марказий Комитети январь Пленумининг қарорлари бунинг учун энг таъсирчан воситаларни: хўжалик ҳисобини, хўжаликни юритишнинг янги системасини, ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашни, маъмуриятчилик, ўзбошимчалик ва субъективизм йўлини қатъий тугатишни кўрсатиб бермоқда.

Экономикани қайта қуриш ҳозирги ва истиқболдаги проблемаларни ҳал этишда бирлик бўлишини талаб қилади. Энг яхши корхоналар ва хўжаликларнинг тажрибаси раҳбарлар ва бошланғич партия ташкилотлари юқоридан кўрсатма берилишини ва ёрдамни кутмай, етилган вазифаларни ўз кучлари билан дадил ҳал этаётган жойларда жиддий силжишларга эришилаётганлигини кўрсатмоқда.

Мисол учун, «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмасини олиб кўрайлик. Бу коллективда ўн минг киши ишлайди, бир мингга яқин коммунист бор. Илгари корхона кўпинча планни уддалай олмай келарди. Корхона раҳбарлари — директор ўртоқ М. Г. Плешков, партия комитетининг секретари ўртоқ С. М. Жданов меҳнатни аниқ ташкил этишни йўлга қўйишга, реконструкциялашга, социал-маиший қайта қуришга жиддий киришдилар. Меҳнаткашлар, мутахассислар, коммунистлар билан кенгашларда, баъзан қизғин баҳсларда қайта қуришнинг барча мураккаб масалалари юзасидан бу ерда энг тўғри қарорлар қабул қилинмоқда.

Ишчилар ва инженер-техник ходимларнинг ижодий тафаккурини активлаштириш ишлаб чиқаришнинг бир қанча танг жойларини тугатишга кўмаклашди. Ўтган йилнинг ўзидагина коллективда ишлаб чиқилган рационализаторлик таклифларининг жорий этилиши 2 миллион сўмдан ортиқ самара берди.

Социал-маиший соҳани ривожлантиришнинг собитқадам изчил йўли ўтказилмоқда. Стадион, дам олиш зонаси, профилакторий ишлаб турибди. Корхона территориясида овқатланиш комбинати, магазин, буюртмалар столи, почта, омонат кассаси очилган. Ёрдамчи хўжалик ишчи ошхоналарини, болалар боғчаларини, пионерлар лагерини, пансионатни сабзавот ва полиз маҳсулотлари билан таъминлаб турибди, кенг миқёсда уй-жой қурилиши, шу жумладан, хўжалик усули билан уй-жой қуриш давом эттирилмоқда. Беш йиллик охиригача уй-жой қуришга қарийб 15 миллион сўм сарфлаш кўзда тутилган.

Буларнинг ҳаммаси коллективдаги маънавий-сиёсий муҳитни кескин ўзгартириб юборди. Бирлашма иши барқарор жўшқин тус олиб, тобора юксалиб бормоқда. Бу ерда ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсиши асосий фондлар ўсишидан 2 баравар ўзиб кетди, фонд самараси ҳам шундай суръатлар билан ошмоқда. Бирлашма ўн биринчи беш йилликни муваффақиятли тугаллаб, 1986 йил программасини ҳамма кўрсаткичлар бўйича уддалади, бу йил ҳам барқарор ишламоқда.

Тошкент область партия ташкилоти ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифати учун қандай қаттиқ танқид қилинганлигини пленум қатнашчилари унутганлари йўқ. Область партия комитети ҳамма корхоналардаги ишларнинг аҳволини чуқур таҳлил қилди. «Сифат» область комплекс программаси ишлаб чиқилди ва тасдиқланди. Бу программа техник тадбирлар билан бир қаторда коммунистларни ишлаб чиқаришнинг ҳал қилувчи участкаларига юборишни, партия группалари тузишни, партия таъсирини кучайтиришни кўзда тутади. Бу ишлар самара бера бошлади. Тошкент области саноати олий сифат категориясидаги маҳсулот ишлаб чиқариш юзасидан январь-февраль ойлари планини анча ошириб бажарди. Бундай маҳсулотларни ишлаб чиқариш ўтган йилнинг шу даврига нисбатан бир ярим баравар кўпайди.

Бироқ партия комитетлари ҳамма жойда ҳам хўжалик раҳбарларининг эскича ёндашувлари инерциясини ўзгартира олмадилар, улар ҳамон кескин, сифат жиҳатидан интенсив силжишни эмас, балки кўпроқ даражада секинлик билан, шошилмай, экстенсив ривожланишни кўзда тутмоқдалар.

Йил бошидан буён саноат маҳсулот етказиб бериш мажбуриятларини ҳисобга олган ҳолда маҳсулот реализация қилиш планини 96 процент бажарди. Республикадаги ҳар тўрт корхонадан бири шартнома мажбуриятларини барбод қилмоқда. Меҳнат унумдорлиги 2,4 процент камайди. Жиззах ва Наманган областларидаги корхоналарнинг деярли ярми ўтган йилнинг шу даврига нисбатан меҳнат унумдорлигини пасайтириб юборди.

Бухоро областида ғалати вазият вужудга келди. Бу ерда саноатнинг икки ойлик ишлари якуни юзасидан план топшириқларининг бажарилишига «эришилди». Амалда эса, меҳнат унумдорлиги пасайди, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш камайди. Жиззах областида меҳнат унумдорлиги бўйича план 102 процент бажарилди, ўсиш суръати эса 85,5 процентни ташкил этди. Сурхондарё, Фарғона, Хоразм областларида, Тошкент шаҳрида топшириқларни бажариш чоғида меҳнат унумдорлиги даражаси пасайиб кетди.

Нега шундай бўлмоқда? Госплан раҳбарлари юз берган аҳволни саноатда ишлаётган ходимларнинг сони пландагига нисбатан кўплиги, пахта тозалаш корхоналарида хом ашёни қайта ишлаш қийинчиликлари, бошқа объектив ва субъектив омиллар билан изоҳламоқдалар. Аммо афтидан, гап шундаки, Министрлар Советининг розилиги билан Госпланда планлар кварталлар бўйича қандай ажратилганлиги чуқур таҳлил қилинмаяпти, корхоналар йил бошида енгилроқ топшириқ олишлари билан муроса қилиб келмоқдалар. Республика Компартияси Марказий Комитетининг бўлимлари эса юз берган вазиятни чуқур ўрганмай, ўзини оқлаш учун келтирилган далилларга ишонмоқдалар.

Планлар бажарилгани билан олға ҳаракат бўлмаса, жадаллаштириш бўлмаса, бундай сохта муваффақият кимга керак?

Ишда бир маромнинг йўқлиги коллективлардаги маънавий муҳитга ҳам, маҳсулот сифатига ҳам таъсир қилаётган эски касалдир. Кўпгина корхоналар ойнинг бошида хотиржам ишлаб, сўнгра эса иш вақтидан кейин қолиб ишлаш ҳисобига планга зўр бериш каби яроқсиз одатдан қутила олмаган.

Масалан, «Таштекстильмаш» заводида февралнинг сўнгги беш кунлигида бир кеча-кундуздаги ўртача маҳсулот ишлаб чиқариш кунлик нормадан беш баравар, Тошкент экскаватор заводида эса олти баравар ортиб кетган бўлса, сифат қандай бўлиши мумкин? Бракнинг, одамлар ғазабланаётганлигининг сабаблари шундан келиб чиқмоқда. Тошкент шаҳар партия комитети министрликлар билан биргаликда бундай нормал бўлмаган ҳолнинг сабабларини аниқлай олмаяпти, хўжалик ходимлари эса бундан фойдаланиб, ўзларининг ишлаб чиқаришни пухта ташкил эта олмасликларини штурмчилик билан яширмоқдалар, деб хулоса чиқаришга тўғри келади.

Фан-техника тараққиёти масалаларида эскича ёндашув инерцияси, айниқса, яққол намоён бўлмоқда. Ўтган йили фан-техника тараққиётига ажратилган капитал маблағларнинг атиги 83 проценти ўзлаштирилди. Кўпгина корхоналарда техника билан қайта қуролланиш масалалари ҳамон пайсалга солинмоқда. «Узбекгидролизпром» бирлашмаси узоқ вақтдан бери ёмон ишлаб келяпти. Маҳсулот тури ва ҳажми кўрсаткичлари бўйича план бажарилмаяпти. Давлат кўп йиллардан буён ксилитни, шунингдек, хамиртуруш, бошқа кўп маҳсулотларни бу бирлашмадан тўла ололмаяпти.

Бирлашма заводларида тез-тез авария бўлмоқда. Машина-ускуналар режасиз тўхтатиб қўйилмоқда, технология интизоми бузилмоқда. Бундай нуқсонлар асосан шунинг учун юз бермоқдаки, ускуналарнинг 60 проценти жисмоний ва маънавий жиҳатдан эскириб қолган. Биргина Андижон гидролиз заводида ўтган йили шаҳар давлат техника назорати органлари авария ҳолатида бўлганлиги учун 16 та гидролиз аппаратидан 8 тасини тўхтатиб қўйганлар.

Бундай аҳволнинг асосий сабабларидан бири шундаки, бирлашманинг бош инженери ўртоқ Л. Г. Гранкина шу лавозимда 15 йилдан бери ишлаётган бўлса ҳам ишлаб чиқаришнинг техникавий қолоқлиги, унинг қаровсизлигига тоқат қилиб келмоқда. Шу йиллар ичида ишлаб чиқаришни янгилашнинг, ишлаб чиқариш техника даражасини оширишнинг аниқ-пухта ўйланган программаси бирор марта ҳам ишлаб чиқилмади. Бирлашманинг ўзида белгиланган ташкилий-техникавий тадбирлар мунтазам бажарилмай қолаверди. Министрликда ишлаб чиқаришни қайта қуроллантириш масалалари кўндаланг қилиб қўйилмади. Бош инженер бу масалаларни бирлашма бўлимлари олдига ҳам, партия ташкилотига ҳам, дирекция олдига ҳам кескин қилиб қўймаяпти. Бунинг натижасида ҳозирги беш йилликда техника билан қайта қуролланишга ажратилаётган маблағнинг улуши ажратилаётган капитал маблағ умумий ҳажмининг атиги 20 процентини ташкил этади. Асосий фондларнинг бор-йўғи 5 процентини янгилаш кўзда тутилмоқда. Бирлашма директори ўртоқ А. Д. Плюснин малакали кадрлар тайёрлаш ишини бўшаштириб юборди. Ҳозир корхоналарда муқим ишлайдиган инженерлар йўқ. Инженер-техник ходимлар билан таъминланиш салкам 90 процентни ташкил этади. Уларнинг ҳам тўртдан бир қисми ишлаб чиқаришнинг профилига мос келмайди, қуйи бўғиндаги инженер-техник ходимларнинг учдан бир қисми етарли билим ва маҳоратга эга эмас.

Ишлаб чиқариш фондлари актив қисмининг ярми едирилиб ва маънавий эскириб қолган «Средазэлектроаппарат» бирлашмасида ҳар йили уларни 8 процент ҳажмдагина янгилаш кўзда тутилмоқда. 1986 йилда Минерал ўғитлар ишлаб чиқариш министрлиги корхоналари бўйича умуман асосий фондлар атиги 2,3 процент янгиланди, бу йил эса ундан ҳам камроқ, бор-йўғи 1,4 процентини янгилаш режалаштирилди. Ишга бундай ёндашишда ишлаб чиқаришни янгилаш учун ўн иккинчи беш йилликкина эмас, асрнинг охиригача қолган ҳамма беш йилликлар ҳам етмайди.

Афсуски, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Оғир саноат ва машинасозлик бўлими юз берган вазият сабабларини ҳали ҳам тушуниб етмаганлигини қайд этиб ўтишга тўғри келади. Бўлимдагилар нима учун корхоналар ва бирлашмаларда ишлаб чиқаришни техник жиҳатдан янгилаш масалалари ҳал қилинмаётганлигини билмайдилар, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш ўзларига боғлиқ бўлган раҳбар кадрлар ва бош мутахассислар билан бу соҳада аниқ иш олиб бормаяптилар, партия комитетлари эътиборини партиянинг техника соҳасидаги сиёсатини рўёбга чиқаришга қаратмаяптилар.

Ўйламай иш тутиш халқ истеъмоли товарларини ишлаб чиқаришда кўпроқ намоён бўлмоқда. Сўнгги 15 йил ичида халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришнинг миқдор ўсиши ишлаб чиқариш маданиятининг пасайиши, товарлар хилининг камайиши, маҳсулотларнинг истеъмол хусусиятлари ва кўриниши ёмонлашуви билан бир вақтда юз берди.

Ҳозир мана шу муҳим иш участкасидаги аҳволни ўнглаб олиш учун чоралар кўрилмоқда. Республика Министрлар Совети шу йилнинг ўзидаёқ қўшимча равишда жами 250 миллион сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш режаларини тузди. Эндиликда республика Министрлар Советининг вазифаси бу режалар амалга оширилишини таъминлашдан иборат.

Корхоналарнинг сменали ишини кўпайтириш ишлаб чиқариш потенциалидан фойдаланишни яхшилашдаги катта резервдир. Бу иш билан жиддий шуғулланилаётган жойларда яхши натижаларга эришиляпти.

Қўқон шаҳар партия комитети бу масалаларни ҳал этишга ишчанлик билан киришди ва муваффақиятли ҳал этмоқда. Шаҳар партия комитети меҳнат коллективлари билан маслаҳатлашиб, меҳнаткашларнинг фикр ва мулоҳазаларини, таклифларини ўрганиб, шаҳардаги ҳамма корхоналарни айни бир пайтда кўп сменали иш режимига ўтказишнинг комплекс тадбирларини ишлаб чиқди ва амалга оширди.

Хизмат кўрсатиш соҳасининг фаолияти қайта қурилди. Ҳамма болалар боғчаларида кеча-кундуз ишлайдиган группалар ташкил қилинди. Кўп корхоналарда озиқ-овқат ва саноат молларига буюртма оладиган хизматлар ишлай бошлади. Ошхоналар ва соғлиқни сақлаш пунктларининг, шаҳар пассажир транспортининг иш режими кечки ва тунги сменалар иши графигига мувофиқлаштириб ўзгартирилди. Бунинг натижасида ҳозирги вақтда қўшимча равишда 1100 киши ишга жойлаштирилди, умуман шаҳар бўйича асбоб-ускуналарнинг смена иш коэффициенти 1,94 га етди. Станоклардан самарали фойдаланиш ҳисобига ўтган йилнинг ўзидагина планга қўшимча 103 минг жуфт пойабзал, 1,2 миллион сўмлик кийим-кечак ва 700 минг сўмлик пайпоқ ишлаб чиқарилди, саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 19 миллион сўмлик кўпайди.

Бироқ умуман, республикада кўп сменали ишга ўтиш жуда секин бормоқда. Кўпгина партия комитетлари, Советларнинг ижроия комитетлари, касаба союз комитетлари бу масалани хўжалик ходимларига ташлаб қўйишди. Бу ишда Министрлар Советининг, Госпланнинг, Узсовпроф, Меҳнат давлат комитетининг тегишли роли сезилмаяпти.

Республика аграр-саноат комплексида ҳам ҳал этилмаган проблемалар кўп. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши ҳажми жуда секинлик билан, бунинг устига тармоқни интенсивлаш ҳисобига эмас, балки янгидан катта-катта массивларни ўзлаштириш ҳисобига ўсмоқда. Суғориладиган ерларнинг самараси камайиб кетяпти. Ҳар бир ишловчи ҳисобига етиштирилаётган маҳсулот 1970 йилдаги даражада қолмоқда. Агротехника даражаси ҳам паст, чорвачилик ўз ҳолига ташлаб қўйилган.

Қишлоқ хўжалигимиз учун жавобгар бўлган кишилар мамлакат бизга нон, гўшт, сут етказиб бераётганлиги ҳақида ўйламай, мамлакатга 1 миллион 700 минг тонна пахта толаси етказиб бериб, ўзларини оз бўлмаса қаҳрамон, деб юришибди. Бу ҳол Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетини жиддий ташвишга солмоқда.

Келинглар, қандай ишлаётганлигимизни таҳлил қилиб кўрайлик. Ўтган йили республикада ҳар гектар ердан ўртача 24,3 центнер пахта олинди. Қорақалпоғистон АССРда ҳосилдорлик гектар бошига 20,8, Жиззах областида — 18,6, Навоий областида — 16,9, Қашқадарё областида — 14,3 центнерни ташкил қилди. Республикада ҳар гектар ердан 10 центнер ва ундан ҳам кам пахта териб олган хўжаликлар оз эмас. Ўзингиз ўйлаб кўринг: биз мавжуд имкониятлардан тўла самара билан фойдалана олаяпмизми, ўсиш учун резервларимиз борми? Ғоят салмоқли резервларимиз бор — жавоб фақат шундай бўлиши мумкин. Лекин улардан фойдаланилмаяпти, чунки кўп кадрларимиз эскичасига яшаб, эскичасига ишлашяпти.

Республика Давлат агросаноат комитетида, партия, совет органларида сўнгги вақтларда интенсив технология тўғрисида гапириш одат тусига кириб қолди. Лекин гапдан кейин амалий иш бўлмаяпти. Илғор агротехниканинг туксизлантирилган чигитни экиш, чигитни пуштага экиш каби ва бошқа ўзлаштирилган элементлари ҳам тегишлича оммалаштирилмаяпти. Республика прогрессив усулларни кенгайтириш ўрнига бир қанча соҳалар бўйича илгариги мавқени қўлдан бериб қўймоқда.

Ҳосилни йиғиб-териб олишни механизациялаш масалаларида кадрларнинг консерватизмига асло тоқат қилиб бўлмайди. Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Навоий областлари антимеханизаторлик кайфиятларининг ўзига хос марказлари бўлиб қолди.

Ҳаммангиз КПСС Марказий Комитетининг «Тожикистон ССР партия, совет ва хўжалик органларининг 1986 йил пахта ҳосилини студентларни, техникумлар, ҳунар-техника билим юртлари ўқувчиларини жалб қилмай ва мактаб ўқувчиларини ўқишдан қолдирмай йиғиштириб олиш иши тўғрисида» қабул қилган қарори билан танишгансиз. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси фикрини ҳар бир область партия комитетининг биринчи секретари ва область ижроия комитетининг раисига, биринчи навбатда И. Ж. Жабборов, И. С. Умаров, И. А. Каримов, А. С. Ефимов ўртоқларга етказиб қўймоқчиман: бу йилги ҳосил йиғим-терими якунлари юзасидан КПСС Марказий Комитети қарори қандай бажарилганлигини коммунист сифатида шахсан ўзлари ахборот берадилар.

Суғориладиган ерларнинг ҳосилдорлиги фақат пахтачиликда проблема бўлиб тургани йўқ. Ўтган йили ҳар уч хўжаликдан бири ҳар гектар ердан 50 центнердан камроқ картошка ва 100 центнердан камроқ сабзавот олди. 257 хўжалик ҳар гектар ердан 15 центнердан камроқ маккажўхори дони олди. Бунинг оқибатида республикада маккажўхори ҳосилдорлиги 31,5 центнерни, Қашқадарё областида — 15,7, Навоий областида 14,1, Қорақалпоғистонда 13,6 центнерни ташкил этди. Бунинг устига, ана шу регионларда озуқабоп илдиз мевали экинлар, беда пичани ҳосили ҳам республикадаги энг кам ҳосил ҳисобланади. Область партия комитетлари бундай «ютуқлар» билан маҳлиё бўлиб юрган агросаноат раҳбарлари О. Суяров, В. Н. Петров, А. Х. Тожиев ўртоқларнинг ишига қандай баҳо бераркин?

Асосан Андижон, Наманган, Сурхондарё ва Фарғона областларининг кўрсаткичлари ҳисобига олинган ўртача рақамлар ўртоқ И. Ҳ. Жўрабековни ҳам хотиржам қилиб қўймоқда.

Чорвачиликни ривожлантириш проблемасига алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман. Бу проблема фақат хўжалик характеригагина эмас, социал-сиёсий характерга ҳам эгадир: ахир, давлат дотациясига қарамай, кўп йиллардан буён аҳоли жон бошига гўшт, сут маҳсулотлари истеъмол қилиш кўпаймаяпти. Келгусида эса, республика аҳолисининг ўсиши ҳисобга олинадиган бўлса, аҳоли жон бошига гўшт, сут истеъмол қилиш кескин камайиб кетиши мумкин.

Чорвачиликка муносабатимизни бир мисол билан кўрсатиб бермоқчиман. Бир ярим йил муқаддам биз ҳамма биринчи секретарларни Тошкент областининг Коммунистик районидаги иккита фермага олиб бориб, мустақил равишда ясаш мумкин бўлган ишлаб турган қурилмани кўрсатдик. У сутни пастеризациялайди ва совутади. Лекин шу кунга қадар республикадаги бирорта областда ҳам шундай қурилмани жорий этишга уриниб ҳам кўришмади. Республика Давлат агросаноат комитети ҳам, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат саноати бўлими ҳам бунга лоқайдлик билан қараб келмоқда.

Биз область, район ва хўжалик раҳбарларининг гўшт ҳамда сут тайёрлаш планлари реал эмаслиги хусусидаги эътирозлари асоссизгина эмас, шу билан бирга сиёсий жиҳатдан нотўғри, деб ҳисоблаймиз. Масала партиявий йўл билан фақат бир хил қилиб қўйилиши мумкин: ҳар гектар ернинг самараси ва ҳар бир ферманинг маҳсулдорлиги замонавий агротехника ва зоотехника нормаларига етказилмас экан, планларни қайта кўриб чиқиш тўғрисида, қўшимча дотация тўғрисида ҳеч қандай гап бўлиши мумкин эмас. Ана шундай маррага эришилган тақдирда область раҳбарлари ўзларининг пассивлигини оқлаш учун пеш қилаётган кўпгина масалалар ўз-ўзидан тушиб қолишига ишончим комил.

Бунинг йўли—хўжалик юритишнинг замонавий методларини ўрганиш ва кадрлар тайёрлашни яхшилашдир. Ҳаммамиз ўз ишимизни қатъий қайта қуриб олишимиз, коллектив ва оила пудратини, хўжалик ҳисобини, харажатларни ҳисобга олишнинг чек системасини жорий этишга зўр ғайрат билан киришишимиз керак. Ҳаётнинг ўзи буларнинг юксак самарадорлигини ишончли тарзда кўрсатиб турибди.

Жиззах область Пахтакор районидаги Кичанов номли совхоздан Анорбой Эшбоевнинг 10 кишидан иборат оилавий пудратчи звеноси харажатларни ҳисобга олишнинг чек формасини жорий этиб, бултур 14 минг сўмни тежаб қолди, 65 гектар майдоннинг ҳар гектаридан пландаги 32 центнер ўрнига 40 центнер пахта олди. Йил якунига кўра, тежаб қолинган маблағнинг 70 проценти ишчиларга мукофот пули сифатида берилди.

Коллектив пудрат тўғри ташкил этилса, у қўшимча сарф-харажатларсиз, ходимларнинг пировард меҳнат натижаларидан манфаатдорлиги ортиши ҳисобигина меҳнат унумдорлигини 20—25 процент оширади.

Кўриб турибсизки, ишларимиз ошиб-тошиб ётибди. Кўпгина проблемалар кадрларга бориб тақалмоқда. Икки юз минг тракторчи-машинистнинг ярмигина биринчи ва иккинчи класс малакасига эга, чорвадорлар орасида эса бундай малакалилар ўндан бир қисмни ташкил этади. Бригада пудрати шароитида бригада бошлиқларининг роли беқиёс ортади, аммо бригадирларнинг 64 проценти махсус маълумотга эга эмас. Сўнгги уч йил ичида колхоз раислари ва совхоз директорларининг 90 процентдан кўпроғи алмаштирилди. Лекин янги раис билан директорларнинг ҳам кўпчилиги иқтисодий омилларни яхши билмайдилар. Шу сабабли кўп хўжаликларда ҳар гектар ерда пахта етиштиришга меҳнат сарфи нормадаги 650—700 киши-соат ўрнига 1000—1100 киши-соатни ташкил қилганлиги ва ундан ҳам ошиб кетганлиги тасодиф эмас. Маҳсулот таннархи қимматлашяпти, зарар келтирадиган хўжаликлар сони кўпаяпти.

Янги вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш учун янгича идроклаш ва ҳаракат қилиш керак. Шу муносабат билан эътиборингизни КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ В. П. Никонов республикамизга келган вақтда бизнинг шанимизга айтган аччиқ танқидга қаратмоқчиман. Етилган масалаларга ёндашувга биз йўл қўяётган консерватизм, янгиликни пайқаб ололмаслигимиз, бошқа регионларда тўпланган тажрибани менсимаслик, барча категориядаги қишлоқ хўжалик ходимларининг ўқишини ташкил этишдаги расмиятчилик ҳақли равишда таъкидлаб ўтилди.

Давлат агросаноат комитети коллегияси, марказий аппарати иш услуби ва методлари ҳозирги талабларга жавоб бермаяпти. Жонли ташкилотчилик ишлари ўрнига шошма-шошарлик билан тайёрланган жуда кўп бир қолипдаги қарорларни чиқариш билан шуғулланилмоқда. Бу қарорлар ишларнинг ҳақиқий аҳволини акс эттирмайди, камчиликларни тугатиш юзасидан белгиланган тадбирлар эса ноаниқ, конкрет эмас.

Агросаноат раҳбарлари бошқарув аппарати билан суст иш олиб бормоқда. Тайёрланаётган ҳужжатлар савияси пастлиги, ижрочилик интизоми бўшлиги ва қабул қилинаётган қарорлар самарасизлиги сабаби ана шундадир. Мана сизга бир мисол. Директив органларнинг кўрсатмалари билан республика Давлат агросаноатига 1990 йилга бориб консерва ишлаб чиқаришни 1,6 миллиард шартли банкага етказиш ҳамда ўн иккинчи беш йилликда 785 миллион шартли банка консерва тайёрлайдиган қувватларни ишга тушириш топширилган. Давлат агросаноат комитети шу масала юзасидан бир-бирига зид бўлган ва мутлақо ҳар хил кўрсаткичлар келтирилган 6 та ҳужжатни чиқарди. Натижада область агросаноат комитетларига ва корхоналарига беш йиллик план 1,2 миллиард шартли банка консерва ишлаб чиқариш ҳамда 373 миллион шартли банка консерва ишлаб чиқарадиган қувватларни ишга тушириш ҳажмида етказилди. Шундай қилиб директив органлари қарори билан белгилаб берилган топшириқ аввал бошиданоқ бажарилмай қолишга маҳкум этилди.

Буларнинг ҳаммаси қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши ва қайта ишлаш саноатига раҳбарлик қилувчи органлар зиммасига юкланган мураккаб ва масъулиятли вазифаларни ҳал этишга жиддий тўсқинлик қилмоқда. Бу тармоқда қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулоти ўсиш суръати ва меҳнат унумдорлиги топшириқда кўзда тутилганидан анча орқада қолаётгани ҳам тасодифий эмас.

Область партия комитетларининг қишлоқ хўжалик бўйича секретарлари ва область агросаноат комитетлари раисларининг ролига алоҳида тўхталиб ўтиш керак. Агросаноат комплексида қайта қуриш, интенсив технологияларни, фан-техника тараққиётини, меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг мукаммал формаларини жорий этиш кўп жиҳатдан уларнинг бу масалаларга қандай ёндашишларига, билимдонликлари ва эътиқодларига боғлиқдир.

Биз ана шу категориядаги раҳбарларнинг агросаноат комплексидаги энг муҳим қоидаларни, колхозлар, совхозлар ва улар билан боғлиқ бўлган ташкилотлар ўртасидаги ўзаро муносабатларни яхши билмасликлари, ерларнинг сифатига қараб баҳо беришга, чорвачилик ва экономика масалаларига тушунмаслиги фактларига тез-тез дуч келяпмиз.

Раҳбарлик қилиш учун давр билан ҳамнафас бўлиш, ўз билимини ошириш устида ишлаш, намуна кўрсатиш, агросаноат ишлаб чиқаришнинг барча нозик жиҳатларидан хабардор бўлиш керак. Ҳозир умумий раҳбарлик эмас, балки экономиканинг мана шу энг муҳим соҳасидаги жуда кўп жиддий зиддиятларни чуқур таҳлил этиш асосида конкрет, қатъий ҳаракат қилиш талаб этилади.

Сув хўжалиги қурилишида ҳал этилмаган проблемалар катта юк бўлиб тўпланиб қолди. Жуда кўплаб давлат маблағлари сарфланаётганига қарамай, янги ўзлаштириладиган суғорма ерлар самараси таъминланмаяпти. Бунинг асосий сабаби — мелиорация қилинган экинзорларнинг кўп қисми қониқарсиз аҳволга тушиб қолганлигидадир. Республикада суғориладиган 750 минг гектар ерни шўр босган, 1300 минг гектардан ортиқ ер капитал ишларни амалга оширишни талаб қилади. Шунга қарамай, Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги аввалгидек ажратилган капитал маблағларнинг бор-йўғи 20 процентини ерларни мелиорация жиҳатдан яхшилашга сарфламоқда. Аммо бу тадбирлар ҳам жуда тарқоқлик билан бажарилмоқда ва тегишли натижа бермаяпти.

Ҳозир сув хўжалиги қурилишида нималарга алоҳида эътибор бериш зарурлиги қайта кўриб чиқилмоқда, инвестиция сиёсатини қайта қуриш юзасидан муҳим қарорлар ишлаб чиқилмоқда. Лекин республика ҳукумати ва Госплани, Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигининг ҳамда «Главсредазирсовхозстрой»нинг раҳбарлари (Қ. Сапаев, Э. Турсунов ўртоқлар) тегишли қарорлар қабул қилинишини кутиб ўтирмай, бутун ишни қайта қуришга тайёрлаш учун зарур чораларни кўришлари керак.

Капитал қурилишни бошқаришнинг волюнтаризм ва директива методлари шароитида шаклланган эскича фикрлаш бу соҳада қийин аҳвол юз берганлигининг асосий сабабларидан бири бўлди. Капитал қурилишни фақат пудрат ташкилотларининг иши, деб тушуниш бизни камчиликларнинг ҳақиқий сабабларини кўриш ва уларни бартараф этиш йўлларини топиш қобилиятидан маҳрум қилади.

Инвестиция жараёни унда қатнашувчи барча ташкилотларнинг, капитал қурилишда планлаштиришни, лойиҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқишни, моддий-техника таъминотини, машина-ускуналарни етказиб беришни таъминлайдиган, қурилиш-монтаж ишларини бевосита бажарадиган ташкилотлар ва бошқа ташкилотларнинг аҳиллик билан пухта ишлашини талаб қилади. Бу ишнинг ҳар қандай босқичида адашишга йўл қўйиб бўлмайди. Бундай адашиш учун конкрет айбдорлар жавобгар бўлиши керак.

Ўтган йили республикада ишлаб чиқариш учун мўлжалланган юзга яқин йирик объект фойдаланишга топширилмай қолди. Бунинг устига анализ бу объектларнинг ҳаммаси планлаштириш ва машина-ускуналарни етказиб беришдаги нуқсонлар, лойиҳа-смета ҳужжатлари ўз вақтида тайёрланмаганлиги сабабли ишга туширилмай қолганини кўрсатди ва буни буюртмачиларнинг ўзлари ҳам тан олдилар.

Министрликлар, идоралар, буюртмачи ташкилотлар ва корхоналарнинг раҳбарлари, планлаштирувчи органлар бундан тегишли хулоса чиқариб олишлари ва 1987 йил планини тузишда олдинги хатоларнинг такрорланишига йўл қўймасликлари керак эди.

Бироқ улар ишга ҳамон эскича ёндашмоқдалар. Мана бир мисол. Тошкент асбобсозлик бирлашмаси (бош директори ўртоқ Хегай) қурилиш-монтаж ишлари йиллик ҳажми бир миллион сўмликдан иборат ўзининг Жиззах шаҳридаги филиали қурилишини шу йилги планга киритилишига эришди ва шундан кейингина участкани бошқа корхона банд қилганлигини аниқлади. Ваҳолонки, бирлашма шу филиалнинг қурилишига 1980 йилдан буён тайёргарлик кўраётган эди.

Қурилишдаги камчиликлар учун фақат буюртмачилар билан планлаштириш органларигина айбдор, деб ҳисоблаш хато бўлур эди, албатта. Бундай аҳвол учун пудрат министрликлари, идоралар, трестлар ва бошқармалар жавобгардирлар. Улар планлаштириш босқичида масъулиятсизлик қилиб, ҳар қандай таклифларга рози бўлмоқдалар ва объектларни қуриш норматив муддатларидан, капитал маблағ, лойиҳа-смета ҳужжатлари, қурилиш учун участкалар ва машина-ускуналар билан таъминланган ёки таъминланмаганлигидан қатъи назар шу объектларни ўз планларига киритмоқдалар.

КПСС Марказий Комитети ва ҳукумат хўжалик механизмини ва бошқаришни такомиллаштириш, қурилиш ишлари самарадорлигини ошириш юзасидан жуда муҳим қарорлар қабул қилганликларига қарамай, республикада қурилиш комплексини қайта ташкил этиш йўл қўйиб бўлмайдиган даражада чўзиб юборилмоқда. Идоравий тарқоқлик қурилиш бўлинмаларининг куч ва маблағларини энг муҳим объектларга жамлаш имконини бермаяпти, мавжуд ишлаб чиқариш базасидан самарали фойдаланишга ҳалақит қиляпти. Масалан, Жиззах шаҳрида Қурилиш министрлигининг, Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигининг, «Главсредазирсовхозстрой»нинг уйсозлик комбинатлари параллел ишлаб турибди, аммо улар иш билан асло тўлиқ таъминланган эмас. Бунинг устига Тошкентдан областга панеллар ташиб келтирилади. Қорақалпоғистон АССРда ҳали айтиб ўтилган министрликлардан ташқари, «Узагропромстрой», «Узбекгидроэнергострой» ўзларининг ишлаб чиқариш базаларига эга. Уларнинг бирида фойдаланилмаётган кўп қурилиш маҳсулоти тўпланиб қолган бўлса, бошқаларида бундай маҳсулот етишмаяпти, олиш эса мумкин эмас, чунки идора бошқа. Қурилиш ишлари сифати ҳамон пастлигича қолмоқда, қўшиб ёзишларга йўл қўйилмоқда.

Мана шуларнинг ҳаммаси қурилишда хўжалик механизми структурасини қайта қуришимизни ниҳоятда зарур қилиб қўймоқда. Ўйлайманки, республика Компартияси Марказий Комитети, Министрлар Совети, биз ҳаммамиз қурилиш ташкилотлари структурасини такомиллаштириш соҳасидаги ишни мантиқий ниҳоясига етказамиз.

Тажриба кўрсатганидек, коллектив пудратга ўтиш пудрат ташкилотлари фаолиятини қайта қуришнинг бош йўналишидир. Аммо қурилиш комплексида бу иш ниҳоятда суст олиб борилмоқда.

Кадрларни янгича ишлашга ўргатиш, уларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш ишларини анча кенг миқёсларда олиб бориш керак. Юқори унумли меҳнат қилиш ва нормал турмуш учун қурувчиларга тегишли шарт-шароитларни яратишга алоҳида эътибор берилиши лозим. Бу соҳадаги ишлар ошиб-тошиб ётибди.

Ниҳоят, область, шаҳар ва район партия комитетлари капитал қурилишга асосий эътиборни қаратишлари, тармоққа партиявий раҳбарлик практикасидан волюнтаризмни йўқотишлари, ишларнинг самарали юритилиши учун хўжалик раҳбарларининг масъулиятини оширишлари керак.

Ўртоқлар! Эпчиллик, янгиликларни қабул қилишга мойиллик бошқариш аппарати структураси, албатта, такомиллаштирилишини, ортиқча бўғинлар тугатилишини тақозо этади. Бу соҳада ишлар амалга оширилаётгандек қилиб кўрсатилмоқда. Ҳисобот маълумотларига кўра, кейинги беш йил ичида штатлар қисқартирилиши муносабати билан аппарат ходимларидан 20 минг киши бўшатилди. Аммо пировардида шу вақт мобайнида бошқаришда банд бўлган шахслар сони кўпайган.

КПСС Марказий Комитети январь Пленумида қайд этиб ўтилганидек, республикамизда маъмурий бошқарув органларининг ҳаддан ташқари кенгайиб кетиши содир бўлмоқда, ишлаб чиқариш ҳажмлари жуда кам бўлгани ҳолда РСФСРда қанча бўлса, худди шунча министрлик, идоралар, давлат комитетлари ва бошқа бошқарув органлари бор.

Дарҳақиқат, «Узглавстройдревпром»нинг мавжудлиги мақсадга мувофиқми? Бундаги ходимларнинг умумий сони уч минг кишидан сал кўпроқ бўлиб, ўртача катталикдаги корхонага мос келади. Амалда бир хил иш билан шуғулланаётган ва илгари ягона органни ташкил этган икки министрлик — Автомобиль транспорти министрлиги билан Автомобиль йўллари қуриш ва улардан фойдаланиш министрлигининг ҳожати борми? Эҳтимол, Маориф министрлиги билан Ҳунар-техника таълими давлат комитети ўрнига ягона Халқ маорифи давлат комитетини ташкил этишда маъно бордир?

Ҳозир Министрлар Совети Ишлар мудирлигининг

(Давоми учинчи бетда).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ 1987 ЙИЛ ЯНВАРЬ ПЛЕНУМИ ЯКУНЛАРИ ВА РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ҚАЙТА ҚУРИШНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ ҲАМДА КАДРЛАР БИЛАН ИШЛАШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ СОҲАСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИ

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

структураси ва штатларини тартибга солиш юзасидан муҳим ишни бошлади. Республиканинг барча министрликлари ва давлат комитетлари даражасида ҳам худди шундай ишни ўтказиш керак, деб ўйлаймиз.

Ўртоқлар! Республикада иқтисодий ва социал ўзгартишлар программасини амалга оширишда, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришда олимларимиз актив иштирок этишлари керак.

Кейинги ўн беш йил мобайнида Ўзбекистонда 25 та янги илмий муассаса ташкил этилди, илмий ходимлар сони бир ярим баравар кўпайди. Бироқ кўпгина институтлар ва олий ўқув юртлари тадқиқотларининг самарадорлиги ҳамон пастлигича қолмоқда. Шуни айтиб ўтиш кифояки, республика миқёсида шу беш йилликка тасдиқланган 22 та социал-иқтисодий ва илмий-техникавий программаларнинг биронтасида ҳам Фанлар академияси бош ташкилот сифатида иш кўрмаяпти.

Фанлар академияси президиумининг аъзолари ва шахсан президент ўртоқ П. Қ. Ҳабибуллаев қайта қуришни ёқлаб, жуда кўп сўзларни айтдилар. Бироқ улар янгилик учун даъват этсалар-да, ҳозирча республика илм-фанининг самарасизлигига қарши курашда етарлича ғайрат кўрсатмаяптилар. Академиянинг институтларида меҳнатга ҳақ тўлашнинг янги шароитларига ўтиш ва илмий ходимларни аттестациядан ўтказиш ишлари юзаки амалга оширилди. Айниқса, юқори малакали илмий кадрларимиз, илмий бўлинмаларнинг раҳбарлари тобора кексайиб бормоқда, ёш, навқирон кучларнинг келиб қўшилиши секинлашган.

Олий ўқув юртларининг олимлари энг муҳим вазифаларни ҳал этишдан ҳозирча четда турибдилар. Тармоқ лабораториялари ва хўжалик шартномаси асосидаги ишлар кўпайган бўлишига қарамай, самарадорлик ошмаяпти, ишланмалар сифати эса ҳамон паст даражада қолмоқда. Масалан, Тошкент автомобиль транспорти ва йўллар институтида етти лабораторияни сақлаш учун харажатлар беш йил ичида 1.8 миллион сўмга етди, уларнинг тадқиқотларидан кўрилган иқтисодий самара эса атиги 100 минг сўмликни ташкил этди.

Бундай аҳволни қатъиян бартараф этиш керак. Фанлар академияси тегишли таклифларни киритиши, Министрлар Совети эса фанга ҳам, ишлаб чиқаришга ҳам ҳеч қандай наф бермаётган илмий-тадқиқот институтлари ва лабораториялари хусусида қарорлар қабул қилиши лозим.

ИНСОН — СОЦИАЛ СИЁСАТ МАРКАЗИДА

Ўртоқлар! Партия XXVII съездида ва КПСС Марказий Комитетининг январь Пленумида чуқур асослаб берилган социал адолат ва ғоят кенг демократизм ғояси инсоннинг меҳнат ғайратини жўш урдириб, ижтимоий манфаатдорлигини кучайтириши, инсонда соҳиблик онгини тарбиялаши лозим. Гап шу ҳақда бормоқдаки, ҳар бир коллективда ҳалол, малакали ходим яхшироқ яшайдиган ва ишлаб чиқаришни бошқаришнинг фаол қатнашчиси, деб ҳис қиладиган шарт-шароитлар ҳамда ахлоқий-маънавий иқлим вужудга келтирилиши, меҳнат эса шунга имкон берадиган тарзда ташкил этилиши керак.

Холис ва сергаклик билан назар ташланганида республикадаги, айниқса, қишлоқлардаги юз минглаб кишиларнинг меҳнат ва турмуш маданияти паст, моддий ва маънавий етишмовчиликлар шароитида яшаб келмоқдалар. Ҳозир меҳнат шароитини яхшилаш ишлаб чиқаришни интенсивлаш борасидаги жами ишлардан, фан-техника тараққиётидан ажралмас экан, социал-маиший соҳа масалаларини ҳал этиш тўла-тўкис маҳаллий ҳокимият органларига боғлиқ.

Ҳозир меҳнаткашларнинг фаровонлигини ошириш ва шахсни ҳар томонлама камол топтириш учун шарт-шароитлар яратиш инсонпарварлик мақсадигина бўлиб қолмай, шу билан бирга жамиятни жадал олға силжитиш воситаси, мамлакатни тараққий эттиришнинг объектив зарур шарти ҳамдир.

Барча социал проблемалар орасида уй-жой проблемаси энг асосий муаммо бўлиб қолмоқда, зотан шуни тўппа-тўғри айтиш кераки, кўпгина хўжалик раҳбарлари, қолаверса партия, совет ходимлари ҳам бу муаммони ҳал этишга эски, тайёрга айёрликдан иборат позицияларда туриб ёндашмоқдалар, уларга уй-жойни кимдир қуриб бериши керак, деб ҳисобламоқдалар.

Бу ишда хўжалик раҳбарларининг онгида туб бурилиш ясаш зарур, хўжаликни юритишнинг янги формаларига ўтилиши билан ҳар бир коллектив ўз уй-жой проблемасини асосан ўзи ҳал этадиган бўлади.

Шу билан бирга Совет органларининг ходимлари умуман областда, шаҳар ва районда уй-жой проблемаси ҳал этилиши учун тўла жавобгар эканликларини англаб олишлари лозим. Аммо бунда ҳам сусткашлик намоён бўлмоқда. КПСС Марказий Комитетининг маълум қарорида ушбу масала юзасидан баён этилган конкрет топшириқларга қарамай, 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган уй-жой программасини тузиш чўзиб юборилмоқда.

Республика меҳнаткашлари савдо, умумий овқатланиш, коммунал ва маиший хизмат соҳаларига нисбатан ҳамон ҳаққоний эътироз билдирмоқдалар. Маиший хизмат соҳаси ходимлари йўл қўйиб бўлмайдиган даражада ташаббуссизлик қилмоқдалар, хўжалик юритишнинг янги системасига ўтишга суст ҳозирлик кўрмоқдалар, маҳсулот етказиб берувчилар билан алоқаларни мустаҳкамлашни пайсалга солмоқдалар. Масалан, сабзавот ва мева савдоси ташкил этилишини олиб кўрайлик. Бизнинг Ўзбекистонда ҳатто ҳосил йиғим-терими даврида ҳам давлат ва кооператив савдоси магазинларидан диёримиз неъматларини сотиб олиш баъзан амримаҳол эканлигига йўл қўйиб бўладими? Етиштирилган маҳсулотнинг учдан бир қисмига қадарини фирма магазинлари ва дўконлари орқали аҳолига сотиш учун колхоз ва совхозларга берилган ҳуқуқдан хизмат соҳасининг ходимлари, халқ депутатлари Советларининг ижроия комитетлари фойдалана билмадилар. Ўтган йили тайёрланган умумий маҳсулот ҳажмининг бир процентдан камроғи сотилди. Давлат агросаноат комитети раисининг ўринбосари ўртоқ Хорев ва Ўзбекбирлашув раиси ўртоқ Маҳмудов партия ва ҳукумат қарорларини бажаришда йўл қўйиб бўлмайдиган даражада интизомсизлик қилмоқдалар. Одамларни ҳурмат қилмаяптилар, ваҳолонки, улар ана шу одамлар учун ишлашлари керак.

Аҳолига медицина хизмати ҳаддан ташқари секинлик билан яхшиланмоқда. Касалхона ходимларининг бағритошлиги, тамагирлиги, соғлиқни сақлаш ходимлари кўпчилигининг профессионал ва маънавий савияси пастлиги медицинамиз шанига доғ туширмоқда, аммо бу ҳол республика Соғлиқни сақлаш министрлиги коллегиясини, министр ўртоқ С. М. Баҳромовни чинакамига ташвишлантирмаяпти. Министрлик тармоқнинг моддий-техника базаси ривожлантирилишидан ҳақиқий манфаатдорлигини билдирмаяпти. Масалан, меҳнаткашлар коммунистик шанбаликларда ишлаб топган маблағлар ҳисобига соғлиқни сақлаш объектларини барпо этишни олиб кўрайлик. Сурхондарё область ижроия комитети раисининг ўринбосари ўртоқ Б. Б. Волковнинг, Сирдарё область ижроия комитети раисининг ўринбосари ўртоқ А. В. Тимошенконинг, Наманган область ижроия комитети раисининг ўринбосари ўртоқ А. Ҳайдаровнинг айби билан ана шу объектлар лойиҳа-смета ҳужжатларисиз ва участкалар ажратилмасдан планга киритилган. Бу объектларни қуриш барбод этилганлиги тушунарли, албатта.

Социал проблемаларни ҳал этишда майда-чуйда ишлар йўқ. Квартираларни ремонт қилиш, уй-жой хўжалигининг аҳволи, шаҳар ва пассажир транспортининг иши, уруш ва меҳнат ветеранларининг, хотин-қизларнинг, айниқса, оналарнинг аҳволини яхшилаш тўғрисидаги ғамхўрликни кучайтириш масалалари бугунги кунда халқ депутатларининг актив иштирокисиз ҳал этилиши мумкин эмас. Область, шаҳар, район, посёлка ва қишлоқ Советларининг ижроия комитетлари одамларнинг кундалик талаб ва эҳтиёжларини қондиришга тааллуқли барча ишларда, ажратилаётган маблағлардан, маҳаллий имкониятлар ва резервлардан фойдаланишда, аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасида барча ташкилотларнинг ишини мувофиқлаштириш ва уни контрол қилишда тўла ҳуқуқли ҳамда масъулиятли хўжайинлар бўлиб қолишлари керак.

Айтилган гап партия комитетлари четда қолишлари керак, деган маънони асло билдирмайди. Партия комитетлари Совет ва хўжалик органларининг ишини бажармай, бу жуда муҳим соҳадаги партия контроллигини кучайтиришлари, илғорлар тажрибасини эътибор билан ўрганиб, оммалаштиришлари, ташаббусни рағбатлантиришлари лозим. Афсуски, бунда ҳали расмиятчилик ва эскича ёндашувлар оз эмас. Социал-маданий ва маиший объектларда кўнгилли меҳнат қилиш билан боғлиқ бўлган Тольятти автозаводчиларининг ташаббуси қоғозбозликдан иборат қарорларга кўмилиб қолди. Реконструкциялаш ҳисобидан тежаб қолинган маблағларни социал соҳани ривожлантириш учун ажратиш тўғрисида ленинградликлар ва челябинскликларнинг ташаббуси расмиятчилик ботқоғида жиддий ботиб қолди. Горький автозаводининг уй-жойларни жадал қуришдан иборат тажрибаси лоқайдлик сабабли жорий этилмаяпти. Социал соҳага раҳбарликка нисбатан бундай муносабатга тоқат қилиб бўлмайди.

Меҳнат коллективларида барқарорлик ва жипслик, соғлом маънавий-психологик иқлимни вужудга келтириш борасидаги ишларни кучайтириш зарур. Ҳар бир иш жойидаги юксак меҳнат интизоми шу мақсадга эришишнинг энг муҳим шартларидан биридир. Прогуллар, ичкиликбозлик, ишга кеч қолиб келишлар, технология интизомини бузиш, хўжасизлик қайта қуриш ва жадаллаштиришга зиддир.

Ўртоқлар! Социал сусткашлик, нигилизм, лоқайдликнинг яшовчан сарқитларини бартараф этиш Конституциядаги ҳуқуқларга ҳамда социалистик қонунчилик нормаларига қатъий риоя этилишига доимо ва зўр эътибор берилишини тақозо этади. Демократик тартиб-қоидаларга юзаки муносабат айниқса ўткир намоён бўлган республикамиз шароитида КПСС Марказий Комитети январь Пленумининг қонунчилик ва демократиянинг чамбарчас боғлиқлиги ҳамда бирлиги ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва контрол органлари кадрларининг жавобгарлигини ошириш тўғрисидаги йўл-йўриқлари алоҳида аҳамиятга эга.

Ўтган уч йил мобайнида милиция, прокуратура, суд, юстиция органларини тозалаш, уларни синалган, ҳалол ходимлар билан мустаҳкамлаш борасида талайгина ишлар қилинди. Меҳнат коллективларининг тавсияси билан ички ишлар органларининг ўзигагина 11 мингдан кўпроқ ходим юборилди. Хўжалик соҳасидаги жиноятларга, гиёҳвандликка, ичкиликбозликка, меҳнатсиз даромадларга қарши курашда қатъий чоралар кўрилмоқда. Кейинги йилларда биринчи марта оғир жиноят турларининг камайишига эришилди.

Шу билан бирга кенг тарқалган бошқа жиноятларнинг олдини олишда сезиларли силжиш йўқ. Кўпинча кадрларнинг профессионал маҳорати пастлиги, баъзида эса масъулиятсизлиги сабабли ҳам шундай бўлмоқда. Балоғатга етмаганлар ўртасида ҳозирча жиноятчилик даражасини пасайтиришга муваффақ бўлинмаяпти. Милиция, прокуратура, суд ходимлари орасида ҳамон эскича яшаб, иш кўраётган кишилар ҳали оз эмас, органлар жиноий унсурлардан халос бўлмаган. Тошкент области жиноят қидирув ходимларидан яқинда фош этилган бир группасининг жиноий ишлари айнишнинг яққол мисоли бўлади. Ана шу ходимлар тинтув баҳонаси билан одамларнинг пуллари ва қимматбаҳо буюмларини тортиб олишган, бандитлар ва талончиларни жавобгарликдан олиб қолишган.

Гражданларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини қўпол равишда бузиш, сансалорлик фактлари, асоссиз ушлаб қолиш ва қамоққа олиш ҳоллари асло онда-сонда учраётган ҳоллар, деб бўлмайди. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг ишидаги брак уларнинг обрў-эътиборига, одамларда совет қонунларига қатъий риоя этилади, деган ишончга путур етказади. Қонуннинг мазмуни ва руҳидан ҳар қандай чекиниш учун жазо берилиши муқаррар бўлиши керак. Республика прокурори ўртоқ А. В. Бутурлин прокурорлик назоратини кучайтириши лозим.

Область, шаҳар, район партия комитетлари қонун талабларидан ҳар қандай чекинишларга, гражданларнинг ҳуқуқларини камситувчи ҳар қандай ҳаракатларга барҳам бериш ва бундай ҳолларнинг олдини олиш борасида партия ташкилотларининг, давлат муассасаларининг, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг, бутун жамоатчиликнинг куч-ғайратларини муттасил йўналтириб, мувофиқлаштириб боришлари, шу мақсадда ташкилий, иқтисодий, идеологик ва ҳуқуқий воситалардан актив фойдаланишлари керак. КПСС Марказий Комитетининг «Социалистик қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни янада мустаҳкамлаш, гражданларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларини муҳофаза қилишни кучайтириш тўғрисида»ги маълум қарорида шундай вазифа ўртага қўйилган.

ИДЕОЛОГИЯ ИШИНИНГ ТУРМУШ БИЛАН ЧАМБАРЧАС АЛОҚАСИ УЧУН

Ўртоқлар! Партия XXVII съезди ва Марказий Комитетнинг январь Пленуми ғоявий-тарбиявий ишларга оид масалаларни жадаллаштириш концепцияси ҳамда стратегияси билан узвий боғлаб, идеология билан турмушнинг бирлигини мустаҳкамлаш проблемасини ўткир қилиб қўйди.

Ярим йил муқаддам Марказий Комитетнинг идеология ишини яхшилаш масалаларига бағишланган пленуми бўлиб ўтган эди. Ана шу пленумда бизнинг хатоларимиз кескин танқид қилинган, идеология ишини қайта қуриш ва кучайтириш юзасидан туб чора-тадбирлар белгилаб берилган эди. Бироқ республика партия ташкилоти фаолиятининг мана шу масъулиятли соҳасида тегишли бурилиш ҳозирча рўй бергани йўқ.

Пленум қарорлари партия комитетларининг талайгина қисми учун ва айниқса, идеология министрликлари ҳамда идораларининг раҳбарлари учун ҳали ҳаракат қўлланмаси бўлиб қолган эмас. Идеология ишида қайта қуришни чалғитиш, янгича ёндашувларни панд-насиҳатлардан, фаолият моҳиятининг ўзида ҳеч нарсани ўзгартирмай, сон-саноқсиз тадбирларни тузишдан иборат қилиб қўйиш хавфи бор.

Айрим партия комитетлари ҳамон аниқ сиёсий баҳолар беришдан бўйин товламоқдалар, проблемаларнинг ўткирлигини жўрттага хаспўшламоқдалар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети идеология бўлимларининг фаолияти кескин танқид қилинди. Такрорлашнинг ҳожати йўқ, деб ўйлайман. Аммо бугун шуни айтмасдан илож йўқки, уларнинг енгил-елпи, юзаки ёндашуви жойлардаги партия комитетлари ва ташкилотларининг идеология ишига салбий таъсир қилмоқда, ўткир қирраларни текислаб кўрсатишдек ўзига хос занжир реакциясини келтириб чиқармоқда. Бу гап, айниқса, атеистик тарбия каби биз учун қийин бўлган проблемага тааллуқлидир.

Мана бир характерли мисол. Каттақўрғон шаҳар партия комитетининг бюроси (биринчи секретари ўртоқ И. Д. Эшбеков) шаҳардаги диний вазиятнинг аҳволи ва партия ташкилотининг вазифаларини муҳокама қила туриб, масаланинг моҳиятини четлаб ўтди, диний кайфиятлар кучайганлигини кўрсатувчи кўпдан кўп фактларни анализ қилмади ва уларга баҳо бермади, динга қарши фаолиятда биронта ҳам жиддий камчиликни пайқамади. Шу масала юзасидан қабул қилинган қарорда конкрет бандлар йўқ, бу қарор ҳеч кимнинг зиммасига бирон бир мажбурият юкламайди, унга қараб ишни ташкил этиш ёки унинг бажарилишини контрол қилиш мумкин эмас. Шаҳар партия комитетининг бундай муносабати шаҳар ижроия комитети (раиси ўртоқ Ш. Т. Қўчқоров) учун ҳам ўрнак бўлди. Шаҳар ижроия комитети диндорлар шаҳар территориясида қонунларни бузиб, жуда катта масжит биносини барпо этганликларини асло ножўя иш деб билмади. Буни сўқир киши ҳам пайқамаслиги мумкин эмас эди. Лекин буларнинг ҳаммасини Самарқанд область партия комитетидагилар пайқашмади.

Диний расм-русмларга риоя этаётган коммунистларга нисбатан ҳамон кўнгилчанлик қилинмоқда. Партия аъзоси, Когон шаҳар Советининг депутати, касалхона бош врачи Н. Ражабов Бухородаги «Мирараб» мадрасасида номоз қатнашчиларидан бири бўлди. Когон район партия комитети, унинг биринчи секретари ўртоқ Э. Закиряев Н. Ражабовнинг хатти-ҳаракатини ножўя иш, деб ҳисоблашни тўрт ой мобайнида хоҳламай келдилар. Юқори партия органлари аралашгандан кейингина диндор коммунистга виговор эълон қилинди. Қарорда «партиявий ҳушёрликни бўшаштирганлиги учун» деб айтилган. Эндиликда Бухоро область партия комитети Когон район партия комитети биринчи секретарининг хатти-ҳаракатларида ҳеч қандай ножўяликни кўришни сира ҳам истамаяпти.

Биз сиёсий жиҳатдан шундай кўр бўлиб қолаверадиган бўлсак, атеистик тарбия соҳасида ҳеч қандай силжишга эриша олмаймиз.

Идеология кадрларидан психологияни билиш, ақл-фаросат, одоб, ҳамдард бўлиш таланти, мулоқот олиб бориш маҳорати талаб этилади. Якка-якка тарбия иши алоҳида аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда.

Тарбиячи кадрлар тайёрлашга кўпроқ қаратилиши лозим бўлган марксча-ленинча таълим системамиз айни мана шу фазилатларни ҳозирча ҳосил қилаётгани йўқ. Биз сиёсий маорифдаги расмиятчилик ва унинг ташкилий ишлар билан қалаштириб ташланганлиги тўғрисида, кўпгина партия комитетлари унга етарли баҳо бермаётганликлари ҳақида яна гапиришга мажбурмиз. Арнасой ва Шеробод район партия комитетларида партия-хўжалик активлари мактаби расмиятчилик учун тузилган, Андижон, Калинин, Хива ва бошқа бир қанча район партия ташкилотларида партия ўқуви онда-сонда ўтказилмоқда. Қорақалпоғистон АССРда, Бухоро, Қашқадарё областларида марксизм-ленинизм университетларининг машғулотлари қониқарсиз ташкил этилган. Республика партия комитетлари КПСС Марказий Комитетининг партия ўқувини қайта қуриш тўғрисида яқинда қабул қилган қарорини амалга оширишга жуда юксак масъулият билан муносабатда бўлишлари лозим. Ҳар бир партия ташкилотида Ленин меросига, партия ҳужжатларига доимо ижодий мурожаат қилиб туриш ҳар бир коммунистнинг эҳтиёжи бўлиб қолишига эришиш керак.

Идеология иши партия учун ҳамиша зарбдор фронт бўлиб келди. Мана шу ленинча анъана жамиятимиз турмушининг ҳозирги бурилиш даврида алоҳида аҳамият касб этмоқда. Қайта қуриш, революцион ўзгартишлар — январь Пленумининг материалларида таъкидлаб ўтилганидек, аввало одамларнинг онги, эътиқоди, ақл-идроки учун курашдир. Қайта қуришга барча коммунистларни, ҳамма меҳнаткашларни жалб этмас эканмиз, муваффақиятга эриша олмаймиз.

Бу эса Марказий Комитетнинг биринчи секретаридан, область, шаҳар, район партия комитетларининг секретарларидан бошлаб, то бошланғич партия ташкилотининг секретаригача жамики партия ходимлари, барча партия активлари тарбия, тушунтириш, ишонтириш билан кун сайин шуғулланишлари керак, деган маънони билдиради.

Биз бу масалаларда жиддий камчиликларга йўл қўймоқдамиз. Ҳатто бизнинг Марказий Комитетда ҳам унинг кўпгина аъзолари, тармоқ бўлимларининг ходимлари идеология иши, одамларни тарбиялаш бизнинг маҳкамамизга тааллуқли эмас, деб ҳисоблайдилар. Улар ишлаб чиқаришнинг у ёки бу соҳасидаги ишларнинг аҳволини яхши билганлари ҳолда кўпроқ нуқул хўжалик масалалари билан шуғулланадилар, ҳатто мусобақанинг ташкил этилиши, ҳалол меҳнатни моддий ва маънавий рағбатлантириш билан қизиқмайдилар. Область, шаҳар, район партия комитетларининг кўпгина секретарлари, республика органларининг раҳбарлари программалаштириб қўйилган тадбирлар, яъни Ягона сиёсий кунларда қатнашишдан ташқари коммунистлар, меҳнаткашлар ҳузурида ижтимоий-сиёсий мавзуларда лекция ва суҳбатлар билан камдан-кам чиқадилар, иш ва истиқомат жойларида одамлар билан учрашиш, уларни қизиқтираётган нарсаларни сўраб билиш, жуда кўп масалалар юзасидан фикрлашиб олиш, маслаҳатлашиш учун ҳар қандай имкониятдан фойдаланмаяптилар.

Биз пленумга тайёргарлик кўра туриб, республика, область, район газеталарининг кейинги йилги тахламларини кўздан кечириб чиқдик. Партия, совет, хўжалик раҳбарларимиз матбуотда жуда камдан-кам қатнашмоқдалар. Уларнинг мақолалари ҳамон ўз-ўзи ҳақида ҳисобот беришдан, бажарилган ишлар тўғрисидаги ўзига хос докладлардан иборат бўлмоқда. Айни вақтда эса қайта қуриш масалалари жамоатчилик муҳокамасига дадил чиқариб қўйилмаяпти.

Бизда интернационал тарбия ва миллатлараро муносабатлар масалаларига нисбатан ўткирлик бироз сусайган. Кейинги вақтларда биз мамлакатимиз халқларининг ва аввало, улуғ рус халқининг ғоят катта қардошларча ёрдами аҳамиятини тобора камроқ эсга оладиган ва уни оммага, айниқса, ёшларга камроқ тушунтирадиган бўлиб қолдик. Ана шу ёрдам туфайли Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси ташкил топди ва ривожланди. Баъзилар нисбатан яқин ўтмишдаги воқеаларни — зилзиладан вайрон бўлган Тошкентни қайта тиклашда, амалда эса янгидан бунёд этишда мамлакатнинг умумхалқ иштирокини унутиб қўя бошладилар. Ҳозир ҳам Ўзбекистоннинг бошқа республикалар билан экономика, илм-фан, маданиятнинг барча соҳаларидаги интернационал алоқалари ғоят муҳим аҳамиятга эга эканлиги етарлича ёрқин ва ишонтирарли қилиб кўрсатиб берилмаяпти.

Ҳолбуки, мана шу масалаларнинг ҳаммаси ҳамиша ва жуда зўр эътибор берилишини талаб қилади. Дарҳақиқат, Ўзбекистон ҳамиша энг кўп миллатли республикалардан бири бўлиб келди, ҳозир ҳам шундай ва бундан буён ҳам худди шундай бўлиб қолади. Республикамизда юздан кўпроқ миллат ва элатларнинг намояндалари ягона оила бўлиб яшамоқдалар ва ишламоқдалар. Областлар, шаҳарлар ва районларнинг, меҳнат коллективларининг ғоят катта кўпчилигида ҳукм сураётган дўстлик ва интернационализм руҳи қайта қуриш учун, партиянинг қийин, мураккаб, аммо илҳомбахш режаларини рўёбга чиқариш учун курашда одамларнинг кучига-куч қўшмоқда.

Айни вақтда ҳамма нарсани безаб кўрсатиш мумкин эмас. Бизнинг Ўзбекистонда ҳам миллий маҳдудлик, чекланганлик, кеккайиш, маҳаллийчилик, тайёрга айёрлик кўринишлари оз эмас. Бундай ҳоллар ҳар хил, кўпинча ниқобланган формаларда намоён бўлмоқда. Аммо биз доимо сиёсий ҳушёр бўлиб туришимиз, синфий сезгирликни йўқотмаслигимиз, совет халқларининг дўстлиги ва қардошлигига зиён етказиш йўлидаги сал бўлсада уринишларни қандай ниқоб остида бўлмасин, фош этиб, уларга қатъий чек қўя билишимиз керак.

Шу муносабат билан республикада соғлом ахлоқий-сиёсий иқлимни, бутун маънавий муҳитни шакллантиришда ижодкор зиёлиларнинг роли ва масъулиятини алоҳида таъкидлаб ўтиш зарур. Ҳозир бизда маданият соҳасидаги турғунлик психологиясини бартараф этиш юзасидан қатъий чоралар кўрилмоқда. Ижодий союзларнинг кейинги вақтда бўлиб ўтган съездлари ва пленумлари ёзувчилар, рассомлар, композиторларни, театр ва кино арбобларини сезиларли равишда ҳаракатга келтирди. Партия органлари раҳбарларининг улар билан актив мулоқоти Ўзбекистон ижодкор ходимларининг тўғри йўналишдан боришларига кўмаклашади.

Жадал ривожланиб бораётган ижтимоий вазият тўғрисида талантли асарлар дарҳол пайдо бўлишини кутиш соддалик бўлур эди, албатта. Бошқа бир нарса ташвишга солмоқда: кўпгина маданият арбоблари пайт пойлаш позициясида турибдилар, аллақачон айтилган нарсаларни гапириб қолишга шошилмоқдалар. Ўтмиш салбий ҳодисаларини танқид қилиш ҳозирча бунёдкорлик мавзусидан, турмушни янгилаш соҳасида бизнинг бугунги қадамларимизни амалий танқид қилишдан устун турибди.

Ижодий ташкилотлар фаолиятидаги мустақилликни кенгайтириш яратилаётган асарларнинг ғоявий ва бадиий сифати учун масъулиятни ошириш билан қўшиб олиб борилиши керак. Аммо ижодий союзларда бу масалаларга ҳали етарлича эътибор берилмаяпти.

Айрим маданият арбоблари демократияни тартибсизлик, хоҳлаган ишни қилавериш деб, ўз нафсониятини қондириш ёки ўч олиш имконияти, деб тушунмоқдалар. Шовқин-сурон кўтариш, калондимоғлик, деярли ошкора манфаатпарастлик каби кўпдан-кўп ҳолларга дуч келмоқдамиз. Бундай фактларнинг салбий аҳамиятига етарли баҳо бермаслик мумкин эмас. Хоҳ Горький номли академик театрда, хоҳ Рассомлар союзида ёки «Ўзбекфильм» киностудиясида группабозлик қандай либосга бурканмасин, у коллективларни ҳақиқатан ҳам мураккаб проблемаларни ҳал этишдан чалғитади, у ўзининг ахлоқий-этикавий моҳияти жиҳатидан беахлоқлик бўлиб, моҳият эътибори билан чинакам ижодкорликка хилофдир.

Партия комитетлари маданият арбоблари бўлмиш коммунистларнинг ижодий союзлар, театрлар, концерт ташкилотларининг ғоявий-маънавий жиҳатдан соғлом бўлиши, маданият асарларининг ғоявий-бадиий жиҳатдан етуклиги учун масъулиятини оширишга қаратилган йўлни қатъият билан ўтказишлари керак.

Бундай талабчанлик ижодкор зиёлилар тўғрисида, талантларни намоён этиш учун барча зарур шароитларни яратиш ҳақида доимо ғамхўрлик қилиш билан узвий қўшиб олиб борилиши керак. Кейинги йилларда айнан қобилиятли кишиларнинг мустақил ишга ўтишлари оғир бўлиб қолганлиги сир эмас. Биз ёш ижодкор кадрлар тайёрлаш бутун системасини аслида ўз ҳолига ташлаб қўйдик.

Оммавий ахборот воситаларининг фаолияти тўғрисида алоҳида гапириб ўтиш керак. Марказий Комитет журналистларнинг ўткир, принципиал мақолаларини бундан буён ҳам қўллаб-қувватлайверади, ҳар бир амалий танқидий мақола юзасидан таъсирчан, узил-кесил чоралар кўрилишига эришиш учун қатъият билан ҳаракат қилаверади.

Газеталаримиз, журналларимиз, телевидение ва радиомизнинг мазмунидаги, йўналишидаги, характерининг ўзидаги ўзгаришлар яққол кўриниб турибди. Аммо булар, М. С. Горбачев оммавий ахборот ва пропаганда воситаларининг раҳбарлари билан учрашувда айтганидек, активлаштириш, замонавий ишлаш сари силжишдир, холос. Ҳозирча матбуотда чинакам бурилиш рўй бергани йўқ. Ишимизнинг ғоят муҳим масалалари ва йўналишларини ёритишда ачинарли нуқсонлар ва англашилмовчиликлар, жиддий анализ ўрнига «қовурма фактлар» деб аталмиш фактларни бериш ҳоллари мавжуд. Марказий Комитет органлари — «Совет Ўзбекистони» ва «Правда Востока» газеталарида, республика Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг кўрсатув ва эшиттиришларида бундай ҳолларга, айниқса, йўл қўйиб бўлмайди.

Ҳозир қайта қуриш дастлабки қадамларининг конкрет практикаси тўғрисида газетхонлар, телетомошабинлар, радиотингловчилар билан далиллар келтириб, исботланган суҳбатлар ўтказиш ниҳоятда муҳим бўлиб қолмоқда. Ленин сўзлари билан айтганда, биз янгилик элементларини чуқур анализ қилишимиз керак. У исбот қилинганми? Бу янгилик қанчалик коммунистик руҳда экан? Бунда мақтанчоқлик ва пуч гаплар йўқмикан?

Матбуот роли ва аҳамиятининг ошиши кўпгина омилларга ва биринчи навбатда партиявий раҳбарлик даражасига боғлиқ. Афсуски, кўпгина партия комитетларининг редакциялар билан алоқалари асосан хатолар хусусида вақти-вақти билан танбеҳ бериб туришдан иборат бўлмоқда. Ваҳолонки, оммавий ахборот воситаларининг ишини профессионал анализ қилиш, энг муҳим проблемаларга доир мақолаларни амалий равишда қўллаб-қувватлаш зарур.

Турмушнинг турли соҳаларидаги туб силжишлар ўрта ва олий мактабда кадрларни тайёрлаш ҳамда тарбиялашга нисбатан янги, беқиёс даражада ошган талаблар қўймоқда. Партия ўрта ва олий мактабни қайта ташкил этишни жадаллаштиришнинг ҳал қилувчи омилларидан бири, деб билмоқда. Республика партия ташкилоти учун бу проблемалар алоҳида аҳамиятга эга.

Ўтказилган текширишлар барча асосий дарслардан, шу жумладан, рус тилидан ўқувчиларнинг билим савияси ниҳоятда қониқарсиз эканлигини кўрсатмоқда. Ҳунар-техника таълими давлат комитетининг структураси шундай тузилганки, билим юртларини битириб чиқувчиларнинг кўпчилиги қишлоқ хўжалигида ишлаш учун тайёрланмоқда. Айниқса, энг янги техникадан фойдаланиш билан боғлиқ касблардаги ишчилар тайёрланмаяпти. Ишлаб чиқаришдаги турғунлик кўп жиҳатдан олий ўқув юртларини ва уларнинг кўпдан кўп филиалларини битириб чиққан кишиларнинг малакаси пастлиги билан боғланган. Ана шу филиаллар зарур таълим базаси, ўқитувчи кадрлар билан таъминланмаган. Компартия Марказий Комитетининг Фан ва ўқув юртлари бўлими Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги билан биргаликда ўрта ва олий мактабни ислоҳ қилишга доир батафсил тадбирларни ишлаб чиқиб, шу ишни алоҳида назорат остига олиши зарур.

Биз ҳаммамиз идеология, тарбия масалалари — барча партия комитетлари ҳамда ташкилотлари фаолиятидаги энг асосий вазифа эканлигини ҳисобга олишимиз керак. Партия активлари, бизларнинг ҳар биримиз, унинг зарбдор авангарди бўлишимиз керак.

ПАРТИЯ РАҲБАРЛИГИНИНГ ЭНГ МУҲИМ БЎҒИНИ

Ўртоқлар! Партия революцион ва бунёдкорлик вазифаларини ҳал этишга халқни, кенг меҳнаткашлар оммасини сафарбар эта бориб, ленинча анъанага амал қилиб, ҳамиша унинг ўзи фидокорона, астойдил ишлаш ва ўртага қўйилган мақсадларга эришиш учун кураш намунасини кўрсатиб келди. Социализмни такомиллаштириш, уни иқтисодий, социал ва маънавий жиҳатдан тараққий эттиришни жадаллаштириш барча жараёнларининг миқёслари ва мураккаблиги беқиёс даражада ошиб кетган бугунги кунда партия ички партия турмушини қайта қуриш ҳамда партиявий раҳбарликнинг форма ва методларини янгилаш соҳасидаги ишни айнан ўзидан бошлади.

КПСС Марказий Комитетининг январь Пленуми яна зўр куч билан шуни талаб қилди: партия комитетлари ва ташкилотлари қайта қуриш намунаси, унинг мотори ва ҳаракатга келтирувчи кучи бўлиб қолишлари керак. Улар ишлаб чиқариш, ижтимоий, ички партиявий турмушнинг барча соҳаларини кенг демократлаштиришда ўрнак кўрсатишлари, ошкораликни, танқид ва ўз-ўзини танқидни ривожлантиришлари, кадрларнинг фаолияти учун юқоридан ва қуйидан жуда қатъий контролни таъминлашлари, амалга оширилаётган ўзгаришларда коммунистлар билан барча меҳнаткашларнинг фаол иштирок этишини таъминлашлари, қайта қуришни омма назорати остига олишлари лозим.

Бу талаб республика партия ташкилотининг барча бўғинларига тааллуқлидир. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси аввалги пленумда КПСС XXVII съезди қарорларини амалга ошириш соҳасида ўтказилаётган ишлар тўғрисида ҳисобот берган эди. Ёдингизда бўлса, Марказий Комитет Бюроси, Секретариати, бўлимлари ва умуман аппарати фаолиятининг услуб ва методларидаги бир қанча ижобий ўзгаришлар қайд этиб ўтилган, ҳали бизга хос бўлган расмиятчилик, мажлисбозлик, қоғозбозлик, баъзида куч ва эътиборни асосий, энг муҳим масалаларга қарата билмаслик кескин танқид қилинган эди. Бизнинг шанимизга айтилган барча танқидий мулоҳазалар ва таклифларни Бюро мажлисида эътибор билан муҳокама қилиб, зарур хулосаларни чиқариб олдик. Қайта қуришга доир амалий тадбирлар тўғрисида, барча партия комитетларининг фаолиятини партиянинг ҳозирги талабларига мувофиқ ҳолга келтириш зарурлиги ҳақида талабчанлик билан ўз-ўзини танқид руҳида гаплашиб олинди.

Анализ ҳозир асосий вазифани ҳал этиш: ҳамма жойда қайта қуришни жадаллаштириш ва авж олдиришга эришиш, унга ялпи ва муқаррар тус бериш биринчи навбатда боғлиқ бўлган энг муҳим бўғинларни аниқлаш имконини берди.

Бу аввало шаҳар ва район партия комитетларининг ишини тубдан яхшилашдан иборатдир. Бу партия комитетлари бошланғич партия ташкилотларига, меҳнат коллективларига, бинобарин эса социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш учун курашнинг олдинги маррасига ҳаммадан кўра яқинроқ турадилар. Зотан, қайта қуриш муваффақияти, унинг чуқурлашуви кўп жиҳатдан ана шу партия комитетларига, уларнинг зўр ғайрат билан ҳаракат қилишларига боғлиқдир. Практика шуни кўрсатмоқдаки, шаҳар ва район комитетлари технократик ёндашувлардан, хўжалик органлари ишини бажаришдан воз кечиб, социал-иқтисодий ривожланишни жадаллаштиришга ўзларига хос ташкилий, сиёсий методлар билан таъсир кўрсатаётган жойларда яхшилик сари муҳим ўзгаришлар содир бўлмоқда.

(Давоми тўртинчи бетда).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ 1987 ЙИЛ ЯНВАРЬ ПЛЕНУМИ ЯКУНЛАРИ ВА РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ҚАЙТА ҚУРИШНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ ҲАМДА КАДРЛАР БИЛАН ИШЛАШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ СОҲАСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИ

(Давоми. Боши учинчи бетда).

Бироқ хўжалик ва маданий қурилишдаги ишларнинг аҳволи ҳозирги пленумга тайёргарлик давомида ўтказилган социологик тадқиқотлар, суҳбатлар, ҳисоботлар ва аттестациялар шундан яққол далолат бермоқдаки, айни шаҳар ва район бўғинларида иш услуби ҳамда методларида ўзгаришлар ҳаммадан кўра суст юз бермоқда, айни мана шу ерда қайта қуриш ҳаммадан кўра кўпроқ оқсамоқда, зарур йўлга солиб юборилмаяпти. Кўпгина шаҳар, район партия комитетларида ходимларнинг диққат-эътибори бутунлай жорий хўжалик ишлари ва юмушлари билан банд бўлиб қолган, сиёсий масалалар, одамлар билан, бошланғич партия ташкилотлари билан олиб бориладиган ишлар иккинчи ўринга суриб қўйилмоқда. Партия раҳбарлари, жумладан, партия комитетларининг биринчи секретарлари партия ички ҳаёти, идеология ишлари проблемаларини ҳал этишга ҳамон чинакамига киришганлари йўқ.

Партия комитетларининг, ҳатто мазкур лавозимларга кейинги вақтда сайланган кўпгина секретарлари юқори органлар маъқуллаши тўғрисида кўпроқ қайғуриб, ўзларини сайлаган коммунистларнинг ишончини оқлаш тўғрисида кам ўйламоқдалар. Булар республика партия ташкилоти ишидаги эски касаллик бўлиб қолмоқда. Баъзи шаҳар, район комитетининг биринчи секретари ўзини хўжайин деб, қолган барча кишилар унинг учун фақат ижрочилар, деб ҳис этаётган нонормал аҳвол мана шундан келиб чиқмаяптимикин?

Фарғона область Ёзёвон район партия комитетининг биринчи секретари ўрток Р. Сафаров қайта қуришни аппаратни ўз фармойишларининг ижро этилишига оид ҳар хил маълумотларни тўплайдиган диспетчерлик маҳкамасига айлантириш зарурати, деб тушунди. У ҳатто ваколатига кирмайдиган топшириқлар бажарилмаганлигини ҳам ўз обрўйига ҳамла деб билди. Хоразм область Боғот райкомининг инструкторлар состави (район комитетининг биринчи секретари ўрток Р. Қ. Қутлимуродов) анчагина вақтни кабинетларда, телефон ёнида ўтказиб, кўпдан-кўп кенгашларга материаллар тайёрлаш билан банд. Ходимлар бошланғич партия ташкилотларидаги ишларнинг аҳволини билмайдилар, улар ана шу ташкилотларда онда-сонда бўладилар.

Республика партия комитетлари иш практикасида ташкилий ва сиёсий ишлар ўрнини маъмуриятчилик-фармойиш бериш ишлари эгаллаши шунчалик томир ёйганки, секретарларнинг ўзлари ҳам қачон ва қандай қилиб экин экиш, суғориш, ҳосилни йиғиштириб олиш тўғрисида кўрсатма беришни ўзлари учун асосий иш, деб ҳисобламоқдалар ва бошқаларни хўжалик масалаларининг ҳаммасини фақат партия органлари орқали ҳал этишга ўргатиб қўйганлар.

Иш кўпинча мантиққа зид ҳолларгача бориб етмоқда. 1986 йилнинг сентябрида республика Давлат агросаноат комитети раисининг ўринбосари ўрток Х. И. Исканов имзоси билан область партия комитетларининг секретарлари номига қуйидаги ҳужжат тарқатилган эди: «Озуқа цехларидан фойдаланиш ва уларни реконструкциялашга оид тавсияларни юборяпмиз... Мазкур тавсиялардан фойдаланиб, областдаги барча мавжуд озуқа цехларини ишга тушириш учун шошилинч тадбирларни амалга оширишни сўрайман. 4 қоғоз иловаси ҳам бор». Сўнгра барча агрегатлар ва узелларнинг батафсил изоҳи берилган технологик схемалар келтирилади.

Давлат агросаноат комитетидаги «тартиб-қоидалар» тўғрисида гапириб ўтирмаймиз. Бу борада ҳам юқорида гап боргани сингари хатлар учраши мумкин. Аммо энг ҳайратланарлиси шуки, мана шу мутлақо расмиятчилик қоғозини олган бирорта область, район партия комитети бундай ўтакетган расмиятчиликдан ғазабланмади, хўжалик органининг ўз ишларини партия комитетлари гарданига юклашга уринаётганлиги тўғрисидаги масалани Марказий Комитет олдига қўймади.

Ҳар бир партия комитети ўзининг сиёсий раҳбарлик органи сифатидаги ролини иложи борича яхшироқ ва тўлароқ бажариши учун энг аввало янги ғояларни юзага келтирувчи ҳақиқий маскан, бутун қайта қуришнинг чинакам ташкилотчиси бўлиши керак. Бунинг учун омма орасида олиб бориладиган амалий ишларга, қабул қилинадиган қарорларнинг амалда бажарилишини йўлга қўйишга, халқ ташаббусини қўллаб-қувватлашга, новаторлик изланишини рағбатлантиришга асосий эътиборни қаратиш зарур.

Марказий Комитет, область партия комитетлари энг муҳим партиявий бўғин бўлган район ва шаҳар комитетларига кўпроқ эътибор беришлари, уларнинг ўз иш услуб ва методларини такомиллаштиришларига кўмаклашишлари лозим. Шундай қилинганида, бошланғич партия ташкилотлари ҳам анча яхшироқ ишлайдиган бўладилар, меҳнат коллективларини ўз олдиларига қўйилган вазифаларни ҳал этиш йўлидан олиб борадилар, деб ишониш мумкин.

Бу эса жуда муҳимдир. Меҳнат коллективларига кўпроқ мустақиллик бериш, уларнинг ташаббусини ривожлантириш, инсон омилини активлаштириш тўғрисида гап бораётган ҳозирги шароитда бошланғич партия ташкилотларининг жанговарлигини ошириш ғоят муҳим аҳамият касб этади. Бошланғич партия ташкилотлари партиянинг ташкилий негизи, меҳнат коллективларининг сиёсий ўзагидир.

Партия ўзининг бошланғич ташкилотлари орқали социал-иқтисодий ривожланишни жадаллаштиришга, қайта қуришнинг бутун боришига, барча вазифаларни ҳал этишга доимий, ҳар томонлама таъсир кўрсата олади. Ҳозирги вақтда республикада жами салкам 22 мингта бошланғич партия ташкилоти бор. Агар уларнинг ҳар бири актив, собитқадам иш олиб борса, биз ишлаб чиқариш ва ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларида янада кўпроқ муваффақиятга эриша оламиз.

Республика бошланғич партия ташкилотларининг фаолиятида кейинги вақтларда сезиларли ўзгаришлар рўй бераётганлиги шубҳасиздир. Партия аъзоларининг бир-бирларига нисбатан ўртоқларча талабчанлиги ва масъулияти тобора кўпроқ намоён бўлмоқда, йиғилишларда коммунистлар, шу жумладан, раҳбарларнинг ҳисоботи тез-тез тингланмоқда. Қуйидаги маълумотлар бу нарса барча кадрларнинг иши ва хулқ-атвори устидан партия контролининг таъсирчан воситаси эканлигидан далолат беради. Ўтган йилнинг ўзидагина партия йиғилишларида раҳбарларнинг 22 мингта ҳисоботи тингланди. Ана шу ҳисоботлар давомида 158 киши партиядан ўчирилди ва икки мингдан кўпроқ киши партиявий жазо олди.

Ўзгаришлар бор, албатта. Бироқ, шу билан бирга биз умумий рақамлар замирида кўпинча расмиятчилик, хўжакўрсинчилик ишлари яширинганлигини кўра билишимиз зарур. Ана шу ҳисоботлар баъзан умумий ахборотга айланиб кетиб, мақтов ва хушомадгўйлик тусини олиб, танқиддан сабоқ чиқарилмайди.

Бундай шароитда кўпгина бошланғич партия ташкилотлари принципиал позицияда тура олмайдилар, ношуд хўжалик раҳбарлари йўлидан борадилар. Айрим «жонкуяр» маъмуриятчиларнинг партия ташкилотларига буйруқ беришга уринишлари учраб турибди. Яқинда ўз буйруқларида партия бюроси фаолиятига баҳо беришгача бориб етган Тошкент музхона комбинатининг собиқ директори А. А. Илҳомов алоҳида «ўрнак кўрсатди». Аммо Ҳамза район партия комитети ҳам, унинг биринчи секретари ўрток Ф. Н. Нажмитдинов ҳам буни ҳеч қандай фавқулодда аҳвол деб билмаганлиги кишини янада ташвишга солади. Партия интизоми ва этикаси билан ҳисоблашишни истамаган, ҳаддидан ошган амалдорнинг эс-ҳушини жойига келтириб қўйиш учун Марказий Комитетнинг аралашувига тўғри келди.

Қолоқ корхоналар, ташкилотлар, хўжаликлардаги ишларнинг аҳволини таҳлил этар эканмиз, бошланғич партия ташкилотлари бу борада ҳали қайта қуришга бошчилик қилмаётганлигини, принципиал позицияларда турмай, салбий ҳолатларга қарши кескин кураш олиб бормаётганлигини, ўзларига бериб қўйилган маъмурият фаолиятини контрол қилиш ҳуқуқидан фойдаланмаётганлигини қайта-қайта айтиб ўтишга тўғри келмоқда.

Бошланғич ташкилотларга ким бошчилик қилаётганлигига кўп нарса боғлиқдир. Демократия ва меҳнат коллективларининг мустақиллиги ривожлантирилаётган шароитда партия етакчисининг роли беқиёс даражада ўсади. Ҳақиқатни айтишдан чўчимайдиган, коммунистлар нуқтаи назарини қаттиқ туриб ҳимоя қилиш учун зарур ҳолларда маъмурият билан муносабатни бузадиган, мустаҳкам позицияни эгаллашга қодир бўлган принципиал, ташаббускор, дадил кишилар партия ташкилотларига бошчилик қилишлари керак.

Район ва шаҳар комитетларининг позицияси, уларнинг бошланғич ташкилотлар билан алоқаси, барча ишларда уларга таяна билиш, уларнинг ташаббуси ва мустақиллигини ривожлантириш ва етилган вазифаларни ҳал этишга йўналтириш маҳорати катта аҳамиятга эгадир. Бунинг учун партия комитетлари ҳар бир бошланғич ташкилотнинг куч ва имкониятларини яхши билишлари керак.

Кўпгина партия комитетларига айни мана шу хусусият етишмайди. Бир қанча район ва шаҳар партия комитетларида партия ташкилотларининг секретарлари билан олиб бориладиган иш расмиятчиликка асосланиб, асосан вақти-вақти билан семинарлар ўтказиш ва йўл-йўриқлар бериш билан чекланмоқда, уларга жойларда амалий, конкрет ёрдам мунтазам берилмаяпти.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси айни шаҳар, район партия комитетларининг биринчи секретарлари хўжалик раҳбарлари ва бошланғич партия ташкилотлари секретарлари кадрларини танлаш, улар ўртасида амалий, принципиал муносабатларни қарор топтириш учун шахсан жавобгар бўлишларини яна бир бор таъкидлаш зарур, деб ҳисоблайди. Бу масалалардаги нуқсонлар ва хатолар қимматга тушмоқда, қайта қуришга тўсқинлик қилмоқда.

Партия комитетлари партия ва халқ манфаатлари ҳисобига саховатли бўлишга интилаётган пайтда бу қимматга тушмоқда. Сирдарё область Ильич район партия комитетининг биринчи секретари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат ўрток Р. Ҳатамов ишни барбод этган раҳбарларга ҳомийлик қилиб, уларни бир лавозимдан иккинчи лавозимга ўтказди. Область партия комитети уни эгаллаб турган вазифасидан озод этиш тўғрисида қарор қабул қилди ва биз буни мутлақо тўғри, деб ҳисоблаймиз.

Ўртоқлар! Маълумки, Марказий Комитет январь Пленумининг ишида демократияни, социалистик ўз-ўзини бошқарувни янада ҳар томонлама ривожлантириш масалаларига катта, айтиш мумкинки, асосий ўрин берилди. Амалга оширилаётган қайта қуришнинг энг муҳим томони, ажралмас таркибий қисми ва айни вақтда бошланган ўзгаришлар жараёни ниҳоясига етказилишининг, илгари йўл қўйилган хатолар такрорланмаслигининг зарур омили, унинг муваффақиятга эришишининг ҳал қилувчи шарти, мустаҳкам гаровларидан бири мана шундан иборат.

Республика партия ташкилотида кадрлар билан олиб бориладиган ишда демократик асосларни жорий этиш соҳасида дастлабки қадамлар қўйилди. Партия йиғилишларида одамларни янги лавозимларга кўтаришга оид барча режаларни ошкора муҳокама қилиш одат тусини олди, партия ташкилотларида ва меҳнат коллективларида раҳбарларни сайлаш практикага кириб бормоқда.

Кейинги вақтда коллективларда бўлиб ўтган йиғилишларда 9 мингдан ортиқ турли даражадаги раҳбар, шу жумладан, саноат корхоналарининг 70 нафар директори, совхозларнинг 18 нафар директори ва колхозларнинг 49 нафар раиси, 8 минг нафар бригадир номзоди муҳокама қилинди ва сайланди.

Партия комитетлари танқидни, раҳбарларни сайлаб қўйиш практикасини ривожлантира бориб, бу жараёнга бошчилик қилишлари, коллективлардаги вазиятни яхши билишлари керак. Расмиятчиликка, демократияни ортиқча рўкач қилишга йўл қўймаслик муҳимдир.

Биз кадрлар билан ишлашнинг демократик формаларини бундан буён ҳам ривожлантираверамиз, бироқ бунда баъзи жойларда қариндош-уруғчилик, юртдошлик алоқалари ҳали кучли эканлигини, албатта, ҳисобга олиш лозим. Мана шундай қолоқ кайфиятлар изидан бормаслик, сохта демократия ниқоби остида раҳбарлик лавозимларига «ўз» одамлари қўйилишига имкон бермаслик муҳимдир.

Раҳбарлик лавозимларига партиясизларни кўтаришга янгича ёндашиш керак. Яқин вақтгача партияга қабул қилиш кўп ҳолларда ходимни хизмат лавозимига кўтариш билан бевосита боғлиқ бўлганлиги, бу эса қариндош-уруғчилик, юртдошлик алоқалари ва ғаразли мақсадларда партия сафларига баъзи кишиларнинг суқулиб киришига сабаб бўлганлиги сир эмас. Айни шунинг учун ҳам Фарғона область Тошлоқ район партия комитетида (собиқ биринчи секретари ўрток А. Хўжаев), Тошкент шаҳридаги Куйбишев район партия комитетида (биринчи секретари ўрток Н. И. Емельянов) ошкора ошна-оғайнигарчиликка йўл қўйилди, Самарқанд область Большевик район партия комитетида эса (райкомнинг биринчи секретари ўрток М. Абдураимов) КПСС сафига кирувчи шахсларнинг социал аҳволи тўғрисидаги маълумотлар сохталаштирилди.

Айрим кишилар партия билетини раҳбарлик лавозимига мандат, деб билмоқдалар. Реал воқеани назарписанд қилмаслик ўз вақтида кадрлар потенциалимизни жиддий даражада чеклашга олиб келди. Бизда коллективга муваффақиятли бошчилик қила оладиган партиясиз ажойиб кишилар, яхши мутахассислар анчагина. Коммунистлар орасидан, шунингдек, партиясизлар орасидан одамларни юқори лавозимларга кўтариш учун ошкора танлаб олиш кенг меҳнаткашлар оммасини бошқарув ишларига жалб этишга кўмаклашади.

Хотин-қиз кадрлар билан олиб бориладиган ишни янада яхшилаш талаб этилади. Ҳозирча биз бу мавзуда кўп гапиряпмиз, аммо ижобий ўзгаришлар рўй бермаяпти. Область, шаҳар, район партия комитетлари аппаратларида, шаҳар комитетларининг секретарлари, совхозларнинг директорлари орасида хотин-қизлар камайиб кетди. Наманган ва Бухоро областларида партия комитетларининг биринчи ва иккинчи секретарлари орасида хотин-қизлар йўқ.

Марказий Комитет номенклатурасида 23 миллат вакили бор.

Лекин кадрлар билан олиб бориладиган ишда маҳаллийчилик кўринишларига, миллий маҳдудлик тенденцияларига ҳали барҳам берилмаган. Буни сир тутиш керак эмас. Шаҳар, район партия комитетларининг биринчи, иккинчи секретарлари орасида ҳатто қўшни қардош республикаларнинг вакиллари кўпми? Деярли саноқли деса бўлади.

Шунинг учун ҳам кадрлар масалаларини ҳал этишда демократлаштириш ва бутун кадрлар сиёсатини чуқур интернационаллаштириш — ишнинг бош йўналишлари мана шундайдир.

Танқид ва ўз-ўзини танқид, унинг характери ва кадрларимиз танқидни қандай қабул қилиши тўғрисидаги масалани ўткир қилиб қўйиш керак. Ташқаридан қараганда танқид ва ошкоралик соҳасида камчиликларимиз йўқ. Айни вақтда танқид жанговар, масъулиятли ва амалий тус олди, деб айтишга ҳали эрта.

Танқид учун одамларни таъқиб этиш фактларига барҳам берилмаган. Зарафшон шаҳрида хунук воқеа юз берди. Шаҳар партия комитети ишчиларнинг матбуотдаги танқидий мақоларига жавобан чалакам-чатти чоралар кўриш билан чекланишга уринди, хўжалик раҳбарларининг меҳнаткашлар фикрини назарписанд қилмаслик у ёқда турсин, айни вақтда уларни қувғин қилишга уринишларига ўз вақтида чек қўймади. Область партия комитети ва аввало, обкомнинг биринчи секретари ўрток А. С. Ефимов барча ишларни тезлик билан таҳлил эта олмади, воқеаларга ўз вақтида тўғри, сиёсий баҳо бера билмади. Марказий Комитетнинг аралашувига тўғри келди.

Шу муносабат билан Марказий Комитет Бюроси яна бир бор қуйидагиларни таъкидлайди: барча кадрларимиз, барча партия, совет, давлат ва хўжалик органлари демократия, ошкоралик, танқид кенгайтирилаётган шароитда ишлашни ўрганишлари, одамларнинг фикрини доимо ҳисобга олишлари керак.

Айни вақтда қайта қуришнинг айрим ниқобланган муҳолифлари партияда қарор топган қаттиқ талабчанлик ва принципиаллик муҳитидан ўз манфаатлари йўлида фойдаланиш, баъзида эса ҳақиқатан ҳам камчиликларга тоқат қилишни истамаётган, уларга қарши актив курашаётган кишилардан ўч олиш учун фойдаланишга уринаётганликларини таъкидлаб ўтиш зарур. Бундай ҳолларда партия эълон қилган шиорлар бузиб кўрсатилмоқда, партия ички турмуши нормалари ва ўртоқларча этика нормалари қўпол равишда бузилмоқда.

Ўтган йилнинг ёзида Ангрен шаҳар партия комитетида рўй берган воқеа ҳаммага маълум. Шаҳар комитетининг секретари асоссиз равишда қувғин қилинганлигига барҳам бериш ва мазкур партия органидаги носоғлом вазиятнинг ҳақиқий айбдорларини аниқлаш учун Марказий Комитет Бюросида масалани кўриб чиқиш талаб этилди. Республика «Билим» жамияти правлениеси партия ташкилотида ҳам шундай чалкашликка ва тақиқланган усулларга йўл қўйилди. Бу ерда ҳам Марказий Комитет қарор қабул қилишига тўғри келди.

Назаримда бундай ҳийла-найранглар ва турли ғаламисликларга йўл қўйилмаслигини ҳамма тушуниши керак. Аммо қайта қуриш ва тартиб-интизом муҳолифлари ҳамон тинч туришмаяпти. Мана бир мисол. Андижон область судида КПСС Марказий Комитети Ўзбекистонга ишга юборган область суди раисининг ўринбосари ўрток В. Н. Подминогиндан ўч олишга уриниб кўрилди. У суд ишидаги жиддий камчиликларга қатъиян қарши чиққанлиги учун ошкора уйдирма баҳона билан ундан қутулишга қарор бердилар. Партия йиғилишида принципиал коммунистга у гўё ўзининг танқидий нутқлари билан коллективни қоралаётганлиги ҳамда ҳеч қандай янгилик талаб қилинмаслиги ва ортиқча ташаббускор ходимни «кўпчилик» иродасига бўйсундириш воситалари топилиши айтилди. Партия йиғилишида, бизнинг назаримизда, ҳолис иш қилинмади, ўрток В. Н. Подминогинга учет карточкасига ёзиш шарти билан қаттиқ виговор берилди. Андижон область партия комитети область судидаги кўриниб турган носоғлом вазиятни аниқлаб, мана шундай ўч олиш ташкилотчиларига муносиб баҳо беради, деб умид қиламиз.

Марказий Комитет Бюроси ҳеч кимнинг партияга содиқ кишиларга нисбатан салбий ҳолатларга қарши кураш қуролидан фойдаланишига йўл қўймайди, мана шундай ҳар бир уриниш жуда қаттиқ жазоланиши керак, деб огоҳлантиришни зарур деб ҳисоблайди.

Ўртоқлар! Биз мазкур пленумга тайёргарлик кўрар эканмиз, активлар, ветеранлар билан учрашиб, КПСС Марказий Комитети январь Пленумининг чинакам новаторона қарорларини бажаришни қандай қилиб яхшироқ ташкил этиш тўғрисида коммунистлар билан кенг кўламда маслаҳатлашиб олдик. Бизга бошланган йўлдан четга чиқмаслик, қайта қуриш муҳолифларининг ҳар қандай қаршилигини енгиб ўтиш, жамиятимизни янгилаш учун курашда кучларни аямаслик керак, деган биргина наказ берилган. Коммунистлар, меҳнаткашларнинг кенг қатламлари бизни, албатта, қўллаб-қувватлайдилар.

Айни вақтда қайта қуриш учун кураш дадиллик, жасорат, ташаббускорлик, сиёсий сергаклик, куч-ғайрат, жўшқинлик ва фидокорликни талаб қилишини ҳаммамиз аниқ-равшан тушуниб етишимиз керак. Қайта қуришдан «чарчаган», курашни истамайдиган ёки ва унга тайёр бўлмаган кишилар четга чиқиши лозим.

Кенг демократия асосидаги қайта қуриш жараёнлари сиёсий системанинг ва энг аввало, халқ депутатлари Советларининг барча бўғинларини, касаба союзларини, комсомолни қамраб олиши зарур. Улар меҳнаткашларни ишлаб чиқариш ва жамоат ишларини бошқаришга жалб этишнинг асосий воситалари бўлиб қолиши керак.

Кейинги вақтларда совет органларининг ишида жиддий ўзгаришлар рўй бермоқда, уларни кадрлар билан мустаҳкамлаш учун кўп иш қилинди. Яқинда КПСС Марказий Комитети совет аппарати ходимларини аттестациядан ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилди. Бу ишни амалга оширишга ғоят жиддий ёндашиш лозим, токи бу тадбир илғор, энг онгли ва ташаббускор ишчиларни, колхозчиларни, зиёлилар вакилларини совет ишига кенг жалб этишга олиб келсин.

Совет сайлов системасини такомиллаштириш турмушимизни демократлаштиришнинг принципиал йўналишидир. Шу йилнинг ўзидаёқ бир қанча районларда эксперимент тариқасида кўп мандатли система асосида маҳаллий Советларга сайловлар ўтказилади. Бундай шароитда партия комитетлари депутатликка номзодлар кўрсатиш чоғида кўпроқ ошкоралик ва демократизмни таъминлашлари, тадбирларни қалаштириб ташлашга аммо иш ҳам ўз ҳолига ташлаб қўйилишига йўл қўймасликлари керак.

Республика партия комитетлари кўп йиллар давомида касаба союз органларини эътибордан четда қолдирдилар, улардан кадрлар тайёрлаш мактаби сифатида фойдаланмадилар, уларни кекса ва турмушдан орқада қолган номенклатура ходимларининг осойишта маскани, деб билдилар. Кейинги вақтда бундай практикани тугатиш учун кескин чоралар кўрилди. Бироқ ўтмишда йўл қўйилган хатолар ҳамон ўз таъсирини билдириб турибди.

Комсомол органлари расмиятчиликка ва тўрачиликка барҳам бермоқдалар. Ошна-оғайнигарчилик, қариндош-уруғчилик алоқалари айниқса, комсомол ходимлари кадрларига салбий таъсир кўрсатди. Партия комитетлари комсомол ташкилотларини доимо қўллаб-қувватлашлари ва уларга ёрдам беришлари, ёшларни тарбиялашда уларнинг ролини кучайтиришга эришишлари зарур.

Бугунги кунда партия комитетлари ва ташкилотларидан ёшларга кўпроқ ишониш, уларга кўпроқ мустақил соҳаларни топшириш, уларнинг ишларига кўпроқ партиявий ғамхўрлик кўрсатиш талаб этилмоқда. Бизнинг ўз ўринбосарларимизга нисбатан ишончимиз ёшларни корхоналар, хўжаликлар, цехлар ва участкаларга раҳбарлик лавозимларига янада кенг кўламда ва дадил кўтаришда ўз ифодасини топиши керак.

Яқинда вужудга келган хотин-қизлар, ветеранлар янги жамоат ташкилотларини кенг демократик асосларда ташкил этиш зарур. Бу ташкилотлар жамият ишларини бошқаришда муносиб ўринни эгаллашлари лозим.

Шу тариқа турмуш партия ташкилотларидан барча кадрларни ишга сиёсий давлат нуқтаи назаридан ёндашиш, янги шароитда ишлай олиш, одамларни ишонтириш ва ўз йўлидан бошлаб бориш руҳида тарбиялашни қатъиян тақозо этмоқда.

Ўртоқлар! Биз ярим йилдан кейин Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигини тантанали нишонлаймиз. КПСС Марказий Комитетининг совет халқига Мурожаатномасида бу мамлакатимиз меҳнаткашларининг, қардош социалистик давлатларнинг, бутун тараққийпарвар инсониятнинг катта байрами эканлиги таъкидланади. Айни вақтда бу шундай марраки, унинг чўққисидан туриб босиб ўтилган йўл якунлари ва сабоқларини, жамият ривожланишининг ҳозирги фавқулодда муҳим босқичида унинг олдида турган янги вазифаларни англаб олишимиз керак.

КПСС Марказий Комитетининг қарорида Октябрь юбилейига тайёргарликдан, аввало, коммунистлар ва партиясизларнинг, барча меҳнаткашларнинг меҳнат, сиёсий ва маънавий активлигини янада оширишнинг муҳим омили сифатида фойдаланиш вазифаси қўйилди.

Бизнинг КПСС Марказий Комитети Мурожаатномасига жавобимиз камчиликларни бартараф этиш, куч-ғайратларни ўн иккинчи беш йиллик топшириқларини амалий жиҳатдан рўёбга чиқаришга қаратиш, ягона халқ хўжалик комплексига республика қўшадиган ҳиссани кўпайтириш соҳасидаги зарбдор ишларда намоён бўлиши керак. Бунинг учун ҳамма жойда ва ҳамма соҳаларда янада кўпроқ ишчанлик, талабчанлик, уюшқоқлик, тартиб-интизом бўлиши керак.

Ўзбекистон коммунистлари, барча меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети январь Пленуми ўртага қўйган вазифаларни ҳал этишга ўзларининг бутун куч, билим ва ғайратини сарфлайдилар, хўжалик ва маданий қурилишнинг барча йўналишларида фаол, дадил, ижодкорлик билан ва фидокорона меҳнат қиладилар, деб ишонч билдиришга рухсат этгайсизлар.

* * *

ПЛЕНУМ ҚАРОРИ ВА МУЗОКАРАДА СЎЗГА ЧИҚҚАН КИШИЛАРНИНГ НУТҚЛАРИ ГАЗЕТАНИНГ ЯҚИН СОНИДА ЭЪЛОН ҚИЛИНАДИ.

Хотин-қизлар кенгашлари ишини такомиллаштирайлик

Ўзбекистон экономикаси ва маданиятининг ривожланишига хотин-қизлар қўшаётган ҳисса бебаҳодир. Қайта қуриш шароитида улар хўжалик ва ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларида янада фаолроқ иштирок этмоқдалар. Бу Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Сирдарё ва Хоразм областларида бўлиб ўтган хотин-қизлар конференцияларида таъкидланди. КПСС XXVII съезди қарорларини амалга ошириш, бу йилги план топшириқлари ҳамда социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажариш борасидаги вазифалар муҳокама қилинди.

Конференцияларда хотин-қизлар кенгашларининг аёлларнинг меҳнат ва ижтимоий фаоллигини ошириш, ишлайдиган оналарнинг меҳнати ва турмуши учун зарур шароитларни яратиш, ёш авлодни тарбиялаш борасидаги фаолияти таҳлил қилинди. Ишлаб чиқаришда меҳнат сарфини камайтириш, хотин-қизларни савдо, умумий овқатланиш, маиший хизмат каби тармоқларда ишлашга кенгроқ жалб этиш юзасидан самарали тадбирларни кўриш зарурлиги таъкидланди.

Хотин-қизлар кенгашлари фаолиятларини такомиллаштириш, ижтимоий муаммоларни ҳал этишда, экономика ва маданиятни бошқаришда хотин-қизлар ролини ошириш йўллари белгиланди. Барча аёлларни Улуғ Октябрнинг 70 йиллигини муносиб кутиб олиш юзасидан социалистик мусобақага жалб этишга катта аҳамият берилди.

Область хотин-қизлар конференцияларида хотин-қизлар область кенгашларининг янги составлари, Ўзбекистон хотин-қизлари V съездига делегатлар сайланди.

(ЎзТАГ).

ТЕАТР—ГРАЖДАН ҲАҚИҚАТИНИНГ МИНБАРИ

Тошкентда Ўзбекистон Театр арбоблари союзининг съезди ўз ишини якунлади. Унинг қатнашчилари республика театрларининг КПСС XXVII съезди қарорларидан, мамлакат ҳаётида рўй бераётган туб қайта қуриш, революцион ўзгартишлар билан боғлиқ бўлган давр талабларидан келиб чиқадиган вазифалари аниқланган қарорни бир овоздан қабул қилдилар.

Ўзбекистон театр жамиятининг республикада саҳна санъатини ҳақиқат ва маҳоратнинг янги поғонасига кўтаришга даъват этилган ижодий союзга айлантирилиши бу вазифаларнинг муваффақиятли ҳал қилинишига ёрдам бериши керак, деб таъкидланди съездда.

Ўзбекистон Театр арбоблари союзининг раҳбар органлари —унинг правлениеси ва ревизия комиссияси состави, шунингдек СССР Театр арбоблари союзининг Бутуниттифоқ конференциясига делегатлар сайланди.

Кечқурун съезд делегатлари В. И. Ленин номидаги СССР Халқлари дўстлиги саройига таклиф қилинди. Бу ерда Ўзбекистон санъат усталарининг Халқаро театр кунига бағишланган байрам концерти бўлиб ўтди. Унинг қатнашчилари концертдан тушган маблағни совет маданият фондига ўтказишга қарор қилдилар.

* * *

Ўзбекистон Театр арбоблари союзи правлениесининг биринчи пленуми бўлиб ўтди. СССР халқ артисти Б. Р. Қориева союз правлениеси раиси, А. И. Ладин правление секретари этиб сайланди.

(ЎзТАГ).

«ИНСОН ВА ТАБИАТ» КОНКУРСИНИНГ ЯКУНЛАРИ

Ўзбекистон Табиатни муҳофаза қилиш жамияти ва республика Журналистлар союзи «Инсон ва табиат» шиори остида ўтказаётган йиллик республика конкурси ғолиблари аниқланди.

Биринчи мукофот ва биринчи даражали диплом мактаб ўқувчиларини она юртга муҳаббат руҳида тарбиялашда катта аҳамиятга эга бўлган табиатни муҳофаза этиш мавзуида мунтазам материаллар эълон қилгани учун «Пионер Востока» газетаси редакциясига берилди. «Правда Востока» ва «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газеталари редакциялари иккинчи мукофотларга; «Ёш ленинчи» газета редакцияси, «Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги» ва «Фан ва турмуш» журналлари редакциялари учинчи мукофотга сазовор бўлдилар. «Совет Ўзбекистони», «Қишлоқ ҳақиқати», «Ҳақиқати Ўзбекистон», «Ленин байроғи», «Комсомолец Узбекистана» газеталари редакциялари коллективлари рағбатлантирувчи мукофотлар билан тақдирландилар.

Область газеталари группасида «Ташкентская правда» газета редакцияси коллективи биринчи мукофотни олди, иккинчи мукофотлар «Наманган ҳақиқати», «Ленинский путь» (Самарқанд области) газеталари редакцияларига, учинчи мукофотлар «Коммунист» (Андижон области), «Тошкент ҳақиқати», «Жиззах ҳақиқати», «Наманганская правда» газеталари коллективларига берилди. «Дўстлик байроғи» (Навоий области), «Ленин байроғи» ва «Ленинское знамя» (Сурхондарё области), «Ленин йўли» (Самарқанд области), «Хоразм ҳақиқати» ва «Хорезмская правда» газеталари редакциялари рағбатлантирувчи мукофотлар билан тақдирланди.

Район ва шаҳар газеталари ўртасида «Коммунизм байроғи» Шаҳрисабз район газетаси ва «Социалистический Чирчик» шаҳар газетаси ғолиб деб топилиб, уларга биринчи мукофотлар топширилади. Иккинчи мукофотлар «Пахтакор» (Андижон области), Избоскан район газетаси, «Шонли меҳнат» (Самарқанд области) Жомбой район газетасига, «Коммунизм йўли» (Наманган области) Задарё район газетасига, учинчи мукофотлар «Ғалаба» (Қашқадарё области) Китоб район газетасига, «Учқун» Наманган район газетасига, «Чортоқ ҳақиқати» (Наманган области) Чортоқ район газетасига, «Ғалаба» (Сурхондарё области) Бойсун район газетасига берилди. «Коммунистик меҳнат учун» (Андижон области) Олтинкўл район газетаси, «Янги ҳаёт» (Андижон области) Москва район газетаси редакциялари, «Алмаликский рабочий», «Тошкент оқшоми» ва «Ангренская правда» шаҳар газеталари редакциялари рағбатлантирувчи мукофотлар билан тақдирланди.

СССР 50 йиллиги номли «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Тракторостроитель» кўп тиражли газетаси коллективи ҳам биринчи мукофотга сазовор бўлди.

Табиатни муҳофаза қилиш жамияти республика кенгаши президиуми ва Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениеси секретариатининг қарори билан «Инсон ва табиат» шиори остида ўтказилган республика конкурсида актив қатнашган айрим журналистлар, фотомухбирлар, табиат ихлосмандлари пул мукофотлари, дипломлар ва ёрлиқлар билан мукофотланди.

(ЎзТАГ).

ШАХМАТ:

МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

Испаниянинг Линарес шаҳрида шахмат тожи даъвогарларининг суперфинал матчи тамом бўлди. Жаҳоннинг экс-чемпиони А. Карпов ёш рақиби А. Соколовни 7,5:3,5 ҳисобида мағлубиятга учратди. У шу тариқа жаҳон чемпиони Г. Каспаров билан янгитдан учрашиш ҳуқуқини муддатидан олдин қўлга киритди.

Редактор Л. ҚАЮМОВ.